

JURAJ TURZO

2. 9. 1567 hrad Lietava – 24. 12. 1616 Bytča
hlavný župan Oravskej stolice, uhorský palatín

Priateľ knižnice 1-2/2016

Občasník

Zostavovateľ a zodpovedný redaktor: **Peter Huba**

Od roku 2009 vydáva:

Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne

Adresa: S. Nováka 1763/2

026 80 Dolný Kubín

Z obsahu:

Pripomenuli sme si – Leopold Bruck **6**

Láska hory prenáša **8**

Ako si malí veľkí čitatelia splnili svoj ďalší veľký sen... **13**

Literárne matiné – spojenie slova a hudby **13**

Novinka novinková na detskom oddelení

– Klub spoločenských hier **15**

Príbeh, v ktorom Osmivláčik už po dvanásťkrát zapískal aj na Orave... **16**

Prezentácia publikácie Príbeh slovenskej hymny a jej autora **19**

Príbeh slovenskej hymny a jej autora **20**

Oravská knižnica Antona Habovštiaka na knižnom veľtrhu Bibliotéka 2016 **22**

Predné kolo, zadné kolo veselo sa točí **23**

Juraj Turzo – spomienkové podujatie **26**

Projekty podporené Fondom na podporu umenia **27**

Kalendárium významných výročí 2017 **30**

Farebné a čiernobiele fotografie:

Mgr. Marián Karcol, archív Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne, Peter Huba

Pripomenuli sme si

Osobnosti Roky Činy

Leopold Bruck

15. 11. 1800 Žaškov – 18. 4. 1866 Dolný Kubín
učiteľ, knihovník Čaplovičovej knižnice, veršovník
150. výročie úmrtia

Leopold Bruck pochádzal z učiteľskej rodiny a osud tak rozhodol, že aj on zostal tomuto povolaniu verný až do smrti. Jeho otec Ján Bruck pochádzal z Horného Jasena v Turci, odkiaľ prišiel za učiteľa žaškovskej školy roku 1794 a pôsobil tu až do svojej smrti roku 1819. Bol nielen dobrým učiteľom, ale aj skladateľom rozličných príležitostných básní a veršovaných scénok, k čomu inšpiroval a povzbudzoval aj svojho nadaného syna Leopolda.

Matka Leopolda Brucka Zuzana Čaplovičová pochádzala zo známej zemianskej rodiny Čaplovičovskej a bola sestrou jedného z najväčších slovenských zberateľov a milovníkov kníh Vavrinca Čaploviča, ktorý podporoval a usmerňoval synovca Leopolda na štúdiách, za čo sa on neskôr ujcovi odvdáčil obetavou starostlivosťou o jeho vzácnu knižnicu.

Pochádzal z piatich detí a narodil sa v Žaškove 15. novembra 1800. Prvé základy vzdelania získal od otca na žaškovskej elementárnej škole, kde v ostatných rokoch pomáhal svojmu otcovi pri vyučovaní v nižších triedach. Tak sa cibril v učiteľskom povolaní, na ktoré sa orientoval pod otcovým vplyvom už od mladosti. Ako nadaného žiaka rodičia sa rozhodli poslať Leopolda na ďalšie štúdiá na ev. gymnázium do Rožňavy, kde sa priučil maďarčine. Od roku 1816 pokračoval v štúdiách na ev. lýceu v Bratislave. Aj na týchto štúdiách ho podporoval ujec Vavrinec Čaplovič, ktorý chcel mať z nadaného žiaka lekára, ale osud rozhodol ináč.

Po nečakanej otcovej smrti roku 1819 Leopold musel zanechať štúdiá v Bratislave

a na matkinu prosbu sa vrátil do Žaškova, kde potom pôsobil na niekdajšej otcovej škole ako učiteľ až do roku 1831, starajúc sa o matku, ako aj o sestry Teréziu a Zuzanu a bratov Jána a Andreja.

V žaškovskej škole vyučoval trinásť rokov a okrem pedagogických povinností sa venoval ľudovému, zberateľskej činnosti, literárnej tvorbe, ba bol aj dirigentom miestneho zboru. V Žaškove si založil aj rodinu, keď sa v roku 1831 oženil s Julianou Heilovou. Z tohto manželstva vzišli štyri deti, ktoré sa narodili už v Dolnom Kubíne, kde Leopold Bruck prešiel roku 1832 za učiteľa tamjšej ev. školy, na ktorej účinkoval nasledujúcich 35 rokov.

V dolnokubínskom prostredí popri učiteľskom pôsobení rozvíjal neobyčajne záslužnú organizačnú, osvetovú, kultúrnu i literárnu aktivitu najmä v Spoločnosti vychovávateľskej ev. bratstva oravského, v ev. cirkvi a.v. ako seniorálny notár, vo vdovskom sirotskom ústave ev. učiteľov Oravy, ale najmä v Čaplovičovej knižnici. Túto mnohostrannú aktivitu Leopolda Brucka v dolnokubínskom prostredí ukončila nečakaná smrť 18. apríla 1866.

Leopold Bruck bol jedným z hlavných iniciátorov založenia Spoločnosti vychovávateľskej v ev. bratstve oravskom, lebo v jeho dolnokubínskej škole sa v septembri 1837 zišla prvá schôdza oravských učiteľov. Na nej sa prítomní uzniesli zvoliť zakladajúce valné zhromaždenie Spoločnosti 21. 9. 1837 do Veličnej u tamjšieho učiteľa Pavla Zocha. Na tomto zhromaždení zvolili za prvého predsedu spoločnosti istebnianskeho ev. farára Juraja Matúšku, za podpredsedu spomínaného učiteľa Pavla Zocha a za tajomníka Leopolda Brucka, ktorý bol zároveň pokladníkom a knihovníkom Spoločnosti. Zásluhou Spoločnosti vznikol r. 1842 aj vdovsko-sirotský ústav ev. učiteľov Oravy, ktorého stanovy vypracoval L. Bruck.

Vavrinec Čaplovič

synom Vendelínom patrili medzi zakladateľov Matice slovenskej, ktorej už roku 1864 darovali cennú zbierku zlatých a strieborných mincí.

Niet pochýb o tom, že Leopold Bruck patril medzi vynikajúcich učiteľov, čo zaznamenali už jeho

Mimoriadne zásluhy si získal o Čaplovičovskú knižnicu. On bol vlastne pôvodcom myšlienky, aby ujec venoval svoju jedinečnú knižnú zbierku oravským rodákmi. Tak sa stalo, že Vavrinec Čaplovič vskutku svoju bohatú knižnicu daroval roku 1839 rodnej Orave, kde ju v nasledujúcich rokoch vskutku aj previezli a umiestnili v Dolnom Kubíne.

Leopold Bruck spolu s ďalšími oravskými kultúrnymi činiteľmi vynaložil veľké úsilie a mimoriadnu starostlivosť nielen pri prevážaní Čaplovičovej knižnice, pri usporiadaní a inventarizácii knižničného fondu, ale má trvalé zásluhy aj o uchovanie knižnice v Dolnom Kubíne. Keď sa situácia knižnice stabilizovala, Bruck sa pustil do spracovania a sprístupňovania zbierok Čaplovičiánu a tieto práce vykonával ako jej knihovník od roku 1852 až do svojej smrti. V tomto období popri spracovávaní fondov sa iniciatívne staral o vypožičiavanie kníh. Bruckovou zásluhou sa dostávali slovenské a inorečové knihy umelecké, náučné, hospodárske a iné nielen čitateľom v Dolnom Kubíne a okolí, ale aj záujemcom do vzdialených hornooravských obcí. Po jeho smrti v tejto práci pokračoval syn Vendelín Bruck. Leopold Bruck so

súčasníci: „Vo vychovávaní mládeže bol Bruck neúnavný. Učebné predmety, vyjmúc katechizmus, vypracúval najviac sám a majú v tomto ohľade hojnú podporu v knižnici Čaplovičovskej, prepracúval a zdokonaľoval školské učebné predmety takmer každoročne... Žiakom svojim vstúpil Bruck do srdca vždy cit národný, a tak vychoval mnohých synov, národu svojmu verných...“ (Národný kalendár, 1867). Ako skúsený pedagóg spracoval a vydal **Novú čítanku pre menšiu mládež školskú**, ktorá vyšla zásluhou spomínanej oravskej Spoločnosti vychovávateľskej v Tlačiarňi Filipa Macholda v Banskej Bystrici roku 1849. Čítanka má deväť kapitol, v ktorých okrem základov abecedy a počtov nachádzame ukážky slovenských prísloví, zásady a ponaučenia o mravoch a zdraví, ako aj ukážky slovenských rozprávok a veršovaných rečňovaniek.

Leopold Bruck ako učiteľ mal jasne premyslené zásady pedagogickej práce, ktoré formuloval v hlavných bodoch tzv. „Sústavného poriadku“, prijatého Spoločnosťou vychovávateľskou na Orave už roku 1841, podľa ktorých sa malo vyučovať na oravských školách.

Leopold Bruck už ako poslucháč ev. lýcea v Bratislave písal latinské básne, z ktorých poznáme ódu venovanú ujcovi Vavrincovi. V Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice sa nachádza rukopisný zošit rozličných veršov, prísloví a porekadiel, latinských múdrostí so slovenskými prekladmi a iných textov od Leopolda Brucka s názvom **Carmina Proverbialia**, datovaný rokom 1820, teda krátko po Bruckovom príchode do Žaškova. Z toho istého obdobia pochádza aj rukopis **História Uhorskej krajiny**, datovaný rokom 1821. Leopold Bruck bol známy ako skladateľ príležitostných básní, pohrebných veršov, ale aj žartovných a rozmarných veršovačiek pri svadbách, jubilejných a iných príležitostiach. V spomínanom Literárnom archíve sa zachoval rukopis **Zdravice k meninám Ctiboha Zocha** roku 1864, ale aj **Pohrebné verše pri úmrtí Ctiboha Zocha** z roku 1865,

čo je dôkazom toho, že Leopold Bruck skladal verše až do posledných rokov svojho života (spolu zložil vyše 200 príležitostných básní), okrem príležitostných veršov publikovaných vo Fejérpatakyho Kalendári (1852, 1853), a v Sokole (1864). Okrem toho uverejnil životopis Jána Čaploviča, ako aj ďalšie príspevky.

Mnohoročné pedagogické pôsobenie Leopolda Brucka, jeho zásluhy o rozvoj školstva a výchovu mládeže, ale aj o šírenie osvety a kultúry na Orave, jeho starostlivosť o Čaplovičovskú knižnicu i jeho literárna a publicistická práca mu získali obdiv a úctu vo verejnosti i na úradných miestach. Za túto činorodú prácu dostal cisárske vyznamenanie strieborným záslužným krížom s korunou, ktoré mu slávnostne odovzdali 17. apríla 1865. Pri tejto príležitosti mu veličniansky učiteľ Samuel Šípka venoval Slávnostné verše oceňujúce jeho celoživotné účinkovanie.

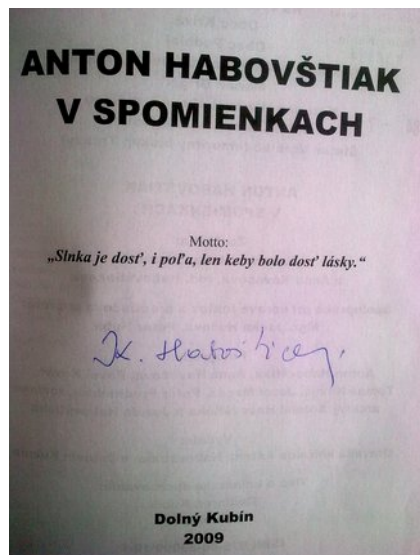
Citovaný dokument:

MAŤOVČÍK, Augustín, 2001. *Zabudnutý knihovník Čaplovičiány*

Leopold Bruck (1800-1866). In: Knižnica. Roč. 2, č. 3, s. 151-152. ISSN 1335-7026.

E. Luptáková,
Oravská knižnica Antona Habovštiaka

Láska hory prenáša

V polovici októbra 2016 zomrela slovenská jazykovedkyňa, spisovateľka, autorka literatúry faktu a literatúry pre deti, národopisná zberateľka Katarína Habovštiaková.

Z parte s citátom: *Omnia vincit Amor* sa usmieva žena na fotografii.

V Oravskej knižnici Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne sa nachádza kniha, vydaná v roku 2009: *Anton Habovštiak v spomienkach*, ktorú zostavila jeho manželka Katarína. Kniha farby slnka, podpísaná pani K. Habovštiakovou, s mottom: „*Slnka je dosť, i poľa, len keby bolo dosť lásky*“ vyjadruje vnútornú túžbu usmievajúcej sa ženy. Kniha vznikla na podnet historika Petra Hubu, terajšieho riaditeľa Oravskej knižnice, ako o tom píše pani Habovštiaková hneď v úvode.

Svojho manžela v spomienkach oslovuje „*môj milovaný Tonko*“. Je nádherné čítať o ich zoznámení na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, o ich študentských rokoch na spoločných prednáškach a seminároch. Vtedy začínajúcu jazykovedkyňu a spisovateľku upútala nenapodobiteľná výslovnosť hlásky *ä* jej budúceho manžela a ako píše: „*Lubozvučná bola i tá jeho stredoslovenská melódia*“. Spomína na ich spoločnú cestu k oltáru, ktorá nie vždy bola radostná, ale vydláždená obavami a neistotou, keď jej Tonka v roku 1949 zatkli, lebo bol členom katolíckej vysokoškolskej organizácie „Moyzes“. Píše: „*Nebyť Víťazného februára nebol by pomýšľal na ženbu*“. No semienko lásky vzkĺčilo a púčik sa rozvíjal. Manželstvo uzavreli v roku 1953 a odvtedy, pani Habovštiaková spomína: „*Žili sme pod ochranným Božím klobúčikom*“. V polstoročia trvajúcom zväzku prežili spoločný život šťastne, v spoločných radoostiach a úsilí čo najlepšie využiť svoje schopnosti v prospech spoločnosti. Anton Habovštiak zomrel 14. apríla 2004.

Okrem tejto knihy sa v Oravskej knižnici nachádza aj kniha: *Môj život s Antonom Habovštiakom*, ktorú napísala Katarína Habovštiaková v roku 2009 a tiež je vlastnoručne signovaná autorkou. Na strane 139 začína podkapitola s názvom: *Smrťou sa puto lásky neuvolní*. Hneď v prvej vete opísala svoje vyrovnanie sa so smrťou manžela: „*Silne pociťujem, že smrťou sa puto lásky k zosnulému neuvolní*“. Hlboko duchovne prežívajúca život, neupadá do zúfalstva, ale je vďačná Bohu, že si jej manžela povolal k sebe duchovne pripraveného. „*Stále pociťujem jeho blízkosť*“ vyznáva sa. Napriek tomu, že nechodievala každý deň na cintorín, na svätú omšu chodila denne. To že je duchovne spojená s manželom vyjadrila vetou: „*Ja sa s ním však v duchu zhováram*“. Spomína na manžela, ktorý jej vždy hovorieval, že on musí zomrieť skôr ako ona, pretože ona si dá rady aj bez neho. „*Nuž stalo sa tak, ako si želal. Len Boh vie, kedy sa opäť s Tonkom stretneme, aby sme mohli spoločne oslavovať Pána*“. Ten čas nastal a ako celý život plnila príkaz svojho manžela „*Pomodli sa Anjel Pána!*“ *A ja ho poslúchnem*“, tak určite bude v nebeskej vlasti odmenená najkrajším stretnutím s milovaným človekom.

„*Po večernej modlitbe si vezmem do rúk jeden z jeho ružencov a pokojne s ním zaspávam v myšlienke na neho.*“

Túžba pani Habovštiakovej sa naplnila jej životom lásky, ktorá prekročila bránu večnosti a svojim jasom prežiarila aj slnko. Verne nielen počas pozemského života ale verne a naveky v nebi po boku svojho milovaného Tonka.

Mgr. Lenka Mihová

Ako si malí veľkí čitatelia splnili svoj ďalší veľký sen...

Druhý júlový týždeň sa priestory detského oddelenia Oravskej knižnice Antona Habovštiaka ozývali džavotom a smiechom detí počas letného čitateľského tábora pod názvom Zážitkové (ne)cestovanie s knihou po Orave 2.

Pre osemnásť detí knihovníčky a dobrovoľníci z priateľov knižnice pripravili program bohatý na zážitky. Cieľom tábora bolo u detí aj počas prázdnin upevniť čitateľské návyky, predstaviť im nezvyčajné miesta v regióne počas celodenných výletov, podporiť ich výtvarné zručnosti, kreativitu, fantáziu, naučiť ich pracovať v skupinách a zmysluplne tráviť voľný čas počas leta.

Tvoríme názvy a logá pracovných skupín (Múdre hlávky a Pastelky)

Pondelkové čitateľské dielne boli zamerané na predstavenie regiónu Oravy, jeho osobností, histórie, kultúry. Deti sa hrali na mladých spisovateľov, výtvarníkov a dramatikov: tvorili Nedokončený príbeh, rozprávkové dialógy, predstavovali svoje obľúbené knihy, vo výtvarnej dielni

vymýšľali názov a tvorili logo dvoch pracovných skupín (Pastelky a Múdre hlavy), do ktorých boli rozdelené počas celého trvania tábora. Svoje dojmy a zážitky si zaznamenávali do táborového denníčka – Môj nezábudník, tri najkrajšie denníky boli na konci tábora vyhodnotené a odmenené za nápaditosť drobnou odmenou. Etiketu stolovania si deti overili pri návšteve novej reštaurácie Raymond, kde ich chuťové poháriky potešil chutný slepačí vývar a v piatok domáca paradajková polievka.

Chvilka pohybu s Veronikou

To, že Orava je krásny región, spoznali počas celodenného **utorkového výletu do dolno-oravskej rázovitej dedinky Párnica**. Navštívili Izbu starých materií, ktorá sa nachádza v zrekonštruovanej 150-ročnej budove, kde kedysi sídlil obecný úrad a neskôr pošta. Obecné múzeum pozostáva z vidieckej izby zariadenej dobovým nábytkom, stodoly s náradím, kde sa nachádza napríklad aj nástroj na výrobu šindľov, a v tretej miestnosti sú vystavené písomnosti a kroniky. V múzeu je vystavených 230 exponátov, ktoré zapožičali alebo darovali občania a rodáci z obce Párnica. Deti zároveň spoznali čaro modrotlače, ktorú im predstavil Matej Rabada. Výtvarník dokáže v nových priestoroch mesačne vyrobiť 160 metrov vyhláďavanej modrej látky s bielym vzorom. Na všetky zvedavé otázky detí – ako sa vyrobí správny odtieň modrej, čo je sieťotlač, aká je pravá modrotlač, ako ju správne prať, ako vytvoriť vzory, kde čerpať nápady – trpezlivo s dávkou humoru, primerane detskému vnímaniu pán majster odpovedal.

Deti navštívili aj veľkokapacitnú farmu pstruhov, ktorú v roku 1990 vybudovalo Družstvo Párnica – Hate. Svoje zručnosti deti prejavili pri kŕmení lososovitých rýb v areáli farmy pod dohľadom p. Kazimíra, ktorý im zodpovedal aj množstvo zvedavých otázok o spôsobe chovu a druhoch rýb.

Stredajší deň sa niesol v duchu kulinárskeho potešenia a spoznávania povolania kuchára. Deti si varili svoju vlastnú zeleninovú polievku, precvičili si svoju finančnú gramotnosť pri nákupe surovín na varenie, tvorili si vlastnú kuchársku maľovanú čapicu, potešila ich palacinková desiata, rýmovali kuchárske básničky, navštívili dielňu známej dolnokubínskej keramikárky p. Modelskej, ktorá im trpezlivo vysvetľovala, ako funguje hrnčiarsky kruh, ako sa pracuje s hlinou či maľuje keramika. Deti spoznali, aká je pre človeka dôležitá predstavivosť, fantázia, cit pre farby.

V pracovnom nasadení - ide sa variť táborová polievka

Osobitosť ďalšej rázovitej dolnooravskej dedinky – Zázrivej – deti spoznali počas štvrtkového celodenného výletu. Priestory kultúrneho domu ožili v tvorivých dielňach zameraných na výrobu tradičného syrového korbáčika a vyrezávanie z dreva. Ujo Jaro, teta knihovníčka z obecnej knižnice, teta Anka a teta Ala precvičili ich šikovné rúčky. Spievalo sa, krepčil odzemok, dlátka a vareška sa len tak mihali v ich rúčkach.

Deti navštívili aj Galériu obce Zázrivá, kde mohli obdivovať obrazy z medzinárodných maliarskych plenérov, ktoré sa každoročne v Zázrivej konali a zúčastňovali sa ich maliari z viacerých kútov sveta.

Podstatou plenérov bolo, aby výtvarníci tvorili vonku, v exteriéri. Každé ráno si zbalili náčinie a rozliezli sa po zázrivských kopcoch, kde hľadali inšpiráciu.

Nezvyčajnou pre deti sa stala aj návšteva zrenovovaného barokového Kostola všetkých svätých, ktorý stojí v dedine od roku 1796. Dlhé roky chátral po požiari pred osemdesiatich rokov, jeho obnova sa podarila v tomto roku.

Ďalšou zastávkou putovania detí po dedinke a ukážkou šikovnosti mladých Zázrivčanov bola vybudovaná horolezecká stena, ktorá bude využívaná na všestranné účely s možnosťou organizovania rôznych adrenalinových a športových podujatí v obci. V okolí ihriska si deti prezreli vystavené exponáty včelích úľov a na záver ocenili kuchárske umenie miestnej pizzerie.

Návšteva dielne pani Modelskej

Piatkové dopoludnie vyplnili deťom výtvarné dielne, zamerané na tvorbu drobných šperkov – náušničiek a tvorbu návrhov kostýmov. Prezentácia hotových modelov počas malej módnej prehliadky prezentovala ich detskú fantáziu, kreativitu i spoločnú prácu v skupinách. Kto mal čas a chuť, našiel si čas aj na čítanie v tulivakoch či v skrini na tiché čítanie. Celotýždňové snaženie detí bolo ocenené malým diplomom, drobnými odmenami, knižnou záložkou, CD s fotografiami z aktivít a úsmevom na rozlúčku od dospelákov, ktorí sa o nich obetavo starali.

Tvorivá dielňa s tetou Alenou – výroba korbačičkov

Spracovala:

Alena Javorková, koordinátor aktivít letného čitateľského tábora

Literárne matiné – spojenie slova a hudby

Detské oddelenie Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v spolupráci so Školskou knižnicou a pedagógmi I. stupňa ZŠ Janka Matúšku v Dolnom Kubíne šiesteho apríla 2016 pripravilo v spoločenskej miestnosti v popoludňajších hodinách netradičné podujatie pre rodičov.

Literárne matiné bolo určené všetkým, ktorí sa zaujímajú o literatúru pre deti a mládež a potrebujú sa zorientovať v súčasnej ponuke kníh v knižniciach. Cieľom podujatia bolo rodičom predstaviť šikovnosť, čitateľské a hudobné zručnosti ich detí pri prednese súčasnej slovenskej a svetovej literatúry z recitačných súťaží. Zároveň bolo cieľom vzbudiť u rodičov záujem o známych a menej známych autorov detskej literatúry.

Dnešná generácia detí si ani neuvedomuje, že vzdelanie je veľký dar a bohatstvo nás všetkých. Slovensko je nádhernou krajinou, plnou šikovných, nadaných detí, ktorých slovné a hudobné prejavy veľakrát prekračujú aj jeho hranice.

Škola, kde deti trávia skoro polovicu dňa, je miestom, kde získavajú vedomosti, učia sa prvé písmenká, zisťujú, na čo majú talent a rozvíjajú ho.

Knižnica už dávno pre verejnosť nepredstavuje miesto, kde sa len knihy požičiavajú. Zabezpečuje slobodný prístup k poznatkom a informáciám šírených na všetkých druhoch nosičov. Stala sa

informačnou a vzdelávacou inštitúciou. Formou kultúrno – výchovných podujatí umožňuje širokej verejnosti tráviť voľný čas aj touto formou a rozširovať si svoje vedomosti z rôznych oblastí.

Oravská knižnica Antona Habovštiaka dlhodobo úspešne spolupracuje so ZŠ Janka Matúšku. Vzájomná spolupráca prináša najviac osohu hlavne deťom. Rôznymi aktivitami – čitateľskými a výtvarnými dielňami, hodinami zážitkového čítania a čítania s porozumením, hodinami hlasného čítania, hodinami tvorivého písania, nočnými čítaniami, dennými letnými tábormi a účasťou v celoslovenských a výtvarných súťažiach približujeme deťom svet fantázie a poznania.

Nemilovať knihu, znamená nemilovať múdrosť. Nemilovať však znamená, stávať sa hlupákom. (J. A. Komenský).

Knihy zohrávajú vo vývoji človeka dôležitú úlohu. Slovanmi deťmi milovaného spisovateľa Jána Uličianskeho *sú knihy pre človeka tým, čo pre vtákov krídla.*

Aj v dnešnej dobe masmédií a počítačov má kniha stále svoje miesto, človek, tvor zvedavý od narodenia cíti neustále potrebu objavovať na jej stránkach všetko potrebné pre rozvoj svojej fantázie.

Prezentácia textu

Dobré knihy, šťastné deti a spokojní rodičia a pani učiteľky Zlatka Jurčiaková, Evka Janáková a Janka Hrabčáková, tety knihovníčky sa stretli pri prezentácii ukážok textov z kníh G. Rodariho, Valentína Šefčika, M. Ďuričkovej a pod. Vzájomne si odovzdali dar pohody a silných umeleckých zážitkov. Slovo doprevádzali hudobné etudy na vážnu aj ľudovú nôtu v hre na gitare Vladka Hrkela, Lukáška Obrciana a Lucie Šutej.

Do prostredia neobyčajnej školy nás uviedol šikovný Lukáško Obrcian s príbehom Pauly Sabolovej o „Červenej rukavičke“, Lucka Šutá básničkovala s Jankom Hraškom, Malý veľký čitateľ a posol pekného slova – Marián Mareta, víťaz okresného kola Hviezdoslavovho Kubína svojou ukážkou textu

„Keď v Miláne pršali klobúky“ svojim prednesom vyčaroval na tvárach veľa úsmevov.

Vtipný príbeh ako boli „*Moje tvrdohlavé nohavice*“ na návšteve v cukrárni z knihy Marty Hlušikovej Strelené rozprávky nám prezradila vo svojej ukážke Klaudia Bujnáková. Ďalší malí veľkí čitatelia – Štefan Škuta a Júlia Kakačková nám predstavili slohové práce na rôzne témy „Dievčatá to vládnu tiež“ a pod., z projektu Európa v škole. Vtipné ukážky z kníh S dievčiskom sa nehráme od Nataši Tanskej v podaní Margitky Rosinskej a od Gabriely Futovej z knihy Nejdem a basta v podaní Nely Hečkovej boli povestnou zlatou čerešničkou na torte.

Sprievodnou aktivitou bola pre rodičov aj výstavka odporúčajúcich kníh vhodných na prácu s textom do recitačných súťaží.

Keď sa spoločne strávený čas naplnil a ako sme zistili **kedy nám má byť s knihou dobre?... nielen v tento deň, ale aj**

keď deťom na dobrú noc číta mamka, ocko, babka, dedko,

keď nám dobrú knihu daruje kamarát,

keď sú v knihe veselé obrázky,

keď sa pri čítaní bojíme... nebojíme, smežeme a plačeme,

keď do našej knižnice a medzi nás zavíta živý spisovateľ a ilustrátor,

keď si pekný príbeh sami napíšeme,

keď si v knihe nájdeme pekné myšlienky a rozprávame sa o nich,

keď nám teta knihovníčka a pani učiteľka, dobrý kamarát poradí super knihu.

Najlepšie nám aj bude, keď sa šikovné deti, knihovníci, pani učiteľky, mamičky a ockovia opätovne stretnú a odovzdajú si ďalšie posolstvá.

Alena Javorková – detské oddelenie OK AH

Novinka novinkováta na detskom oddelení – Klub spoločenských hier

Detské oddelenie Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v spolupráci s Albi, s.r.o. v Žiline od leta ponúka pre malých a veľkých návštevníkov knižnice, rodiny s deťmi, mamičky na materskej dovolenke, súrodeneckým dvojiciam, partičkám kamarátov možnosť tráviť svoj voľný čas v Klube spoločenských hier a zároveň majú možnosť si niektoré spoločenské hry zapožičať aj domov.

Ponuka hier je pestrá, rôznych žánrov, pre rôzne vekové kategórie a rôzne stupne obtiažnosti. Nadšenci spoločenských hier sa stretávajú nielen počas stredajších popoludní, ale aj počas iných chvíľ, keď je vonku zlé počasie, sú prázdniny alebo je doma veľká nuda. Spoločne strávený čas upevňuje rodinné putá, deti a rodičia zažívajú veselé chvíle, deti sa učia vyrovnávať sa aj s prehrou, sú viacej tolerantné k vedomostne slabším kamarátom, súrodencom.

Oblúbené Hravé učenie s elektronickou ceruzkou je unikátnym farebným sprievodcom pre predškolákov. Komplet knihy Hravé učenie a elektronickej ceruzky Albi sa deti a ich veľkí kamaráti nenásilnou formou naučia spoznávať čísla, písmená, farby, tvary a získavajú množstvo ďalších informácií, ktoré slúžia ich rozvoju. Zároveň pomocou jednoduchých hier a kvízov si deti aj samé môžu nadobudnuté vedomosti precvičovať.

Čo sa dá zapamätať za 10 sekúnd zo sveta, zo sveta zvierat, obrázkov, histórie? To si zapojené deti a ich kamaráti môžu pozrieť na kartičkách s otázkami a odpoveďami v sérii hier pod názvom *V kocke*. Čím viacej kartičiek so správnymi odpoveďami získajú, tým je to pre nich zábavnejšie.

Kto je rád limitovaný časom, nájde sa v hre Ubongo Junior, svoju šikovnosť precvičí pri skladaní dielikov obrazca na hracom pláne. Pri získavaní čo najväčšieho počtu diamantov rovnakej farby nielen deti, ale aj dospeláci upadajú do vytrženia.

V Klube spoločenských hier

O tom, či dokáže prasa lietať? A aj o iných vlastnostiach zvierat sa hrajúce sa deti a ich veľkí pomocníci zabavia pri veľkej hre rovnomenného názvu.

Kto rád buduje, stavia, sa nájde v známej budovateľskej hre Osadníci z Katanu, kde sa na nezvyčajnom mieste – ostrove, snaží vybudovať si podľa svojich predstáv svoje mesto a svojim úspechom pokoriť protihráčov.

O tom, že tipovačka je aj medzi deťmi hitom, je overené v hre Ďavie dostihy. Kto si správne tipne, ktorá ťava je najrýchlejšia a ktorá najpomalšia? Správny tip prináša najviac odmeny pre toho najšikovnejšieho.

Kto má chuť a čas, spoznáva veľa zábavy, trávi v prostredí knižnice chvíle nielen s knihou, časopisom, ale aj s iným prostriedkom na získavanie vedomostí – spoločenskou hrou. Doma vypne počítače, televízory a ide si do knižnice nájsť aj nových kamarátov.

Alena Javorková – detské oddelenie OK AH

Príbeh, v ktorom Osmivláčik už po dvanástykrát zapískal aj na Orave...

Pre dolnokubínskych malých veľkých čitateľov z jedenástich tried ZŠ Janka Matúšku, Martina Kukučina a detí z Klubu pána Osmijanka pripravil Osmijanko s tetou Alou už dvanástu dobrodružnú literárnu cestu s ôsmymi zastávkami. Bolo rozhodnuté, že v tomto ročníku sa bude putovať z

rozprávky do rozprávky, aby sa spoločne oslávil jej veľký sviatok. Spoznávali sme mnohých rozprávkarov a rozličné podoby rozprávky – ľudovú, autorskú, modernú i rozhlasovú.

Kde bolo, tam bolo, kde sa voda sypala a piesok lial, za siedmimi horami a siedmimi dolinami a že pravda je nad lož, dobrota nad zlobu a soľ nad zlato, sme si pripomenuli s kráľom slovenskej rozprávky Pavlom Dobšinským. Osmijankovým osudovým číslom je osmička, to deti vedia odmalička. Ktoré osudové čísla a do akých rozprávok poukryval ujo Paľko, mali osmivláčikovia cestujúci povyskakovali objavovať v policiach knižnice, svojich domovov. Kto je hrdinom, ako sa rozhoduje, čo musí riešiť a čo dosiahne svojím rozhodnutím, prinútilo deti porozmýšľať aj o svojich „hrdinských“ činoch, s ktorými by sa aj ich obľúbený hrdina z rozprávky stotožnil. Silák Valibuk, ufúľaný, utiahnutý Popolvár, obetavá Popoluška, zazerajúci čiernokňažník vykukali z nejedného obrázka. Kto nevedel vypovedať svoje pocity písmenkami, čaroval pastelkami.

V hustej hore, kde žije zlá Kokrhela, sme sa ocitli vďaka knižke Mačky vo vreci od Jaroslavy Blažkovej. Založili sme si triedne bandy jedinečných osobností. Kde sa vzal, tam zrazu pred nami stál: žalobaba, huncút, lapaj, mudrlant, odvrávač, posmeškár, šprtka, bifľoš, manekýnka, okuliarnik

indický, víla Amálka, anjeli a aj čert. Hodina vzájomného spoznávania našich dobrých a menej dobrých vlastností ako keby mala obuté sedemmilové čižmy. Zrazu jej nebolo, tak nás to bavilo. Deti citlivo vnímajú pocit krivdy, keď sa im slovné ubližuje, posmieva.

Pána herca Ctibora Filčíka odtajnil v tretej osmivláčikovej zastávke pod pyramídou – v rozhlas. Pri počúvaní jeho hlasu v rozprávkach sme prežili chvíle pohody, kto bol šikovný a stíhal, maľoval, ako si uja Ctibora predstavuje. Keďže my, dlho súťažiaci mali osmijankovia, už vieme, že Osmičkový chlapec je notoricky zvedavý na našu fantáziu a ako si vieme vymýšľať neprekvapilo nás navrhovanie originálneho mena pre rozhlasového rozprávkara a rozprávkarku. Úžasný, vtipný, múdry, krásny Smejo, Uchánik, Štebotáčik, vtipná, okatá Múdrahlávka, Mudrlantka sa určite v meste na Dunaji každému páčili.

V štvrtej zastávke sme povyskakovali z Osmivláčika do záhrady, nie obyčajnej, ako by sme očakávali, ale do talianskej, kde kvitnú hlavy. Básnička talianskeho spisovateľa Gianniho Rodariho z útlej, skoro už zabudnutej knižky v policiach knižníc Poklad na dne kalamára, nám ponúkla humorný pohľad na to, ako zistíme, akého človeka máme pred sebou, aké vlastnosti má, keď sa mu ježí na hlave prhláva, keď mu z čela visí chumáč ruží, keď na hlave záhon sirôtok si nosí. Úsmevné hodiny veršovania boli spojené aj s pantomimou, kde sme si jednotlivé vlastnosti predstavovali. Triedne kvetinové portréty aj na diaľku šírili svoju omamnú vôňu.

My, všetci nadovšetko milujeme kúzla a čary a Osmijanko nám konečne v piatej zastávke doprial čarovanie a odklinanie. V začarovanej triede tety Kristy Bendovej sme odklínali kliatbu jednej triedy nešťastného nervovozrúteného učiteľa. A ako to v rozprávke býva, všetko zlé sa na dobré obrátilo.

Záhadu čarovného vajíčka, čo skrýva a čo je to posilniť si srdce, ako sa volá strom, na ktorom rastie chlieb a ako si predstavujeme čarovný les alebo dvor, sme objavovali v rovnomennej knihe veľkej ochrankyne prírody Marty Šurinovej. Prostredníctvom jej očí sme spoznali svet kvetov, lesa, trávy, vtáčikov, ako sa príroda mení počas celého roka, čo všetko zažije Katarínka.

Zákerné slovíčka sme si precvičovali s nezvyčajnou dvojjazyčnou knihou česko-slovenským obrázkovým slovníkom Márie Neradovej Jak velbloud potkal ťavu. Kniha nám aj zaujímavými ilustráciami priblížila svet slovenčiny a češtiny, ktorej dnešné české a slovenské deti prestávajú rozumieť. Podarili sa nám vytvoriť aj vtipné príbehy z prostredia ihriska, prírody...

A keď nám bolo najveselšie, osmivláčik pomaly putoval poslednou koľajou k svojmu cieľu – k prázdninovej otázke s knihou tety spisovateľky Marty Hlušikovej. U nás v knižnici patrí medzi najčítanejšie spisovateľky. Jej najnovšia kniha Môj dedko Rýchly šíp nás nesklamala, ponúkla nám úžasné dobrodružstvo. S Rinkou sme prežívali pravé indiánske prázdniny, odtajnil sme zakopanie vojnovkej sekery, naučili sme sa, aké je dôležité nevyzradiť indiánske tajomstvo. Super zábavou bolo tvorenie originálneho indiánskeho písma.

Para došla, lokomotíva sa zastavila, osmivláčikové vagóniky vysypali svojich cestovateľov, rozprávková kapsička sa vyprázdnila a všetko nakreslené, napísané, vypovedané, popratané do krabíc. Sem-tam sa určite zabudlo meno, priezvisko, adresa, mäkké i a tvrdé y, dlžeň, však Osmijanko a jeho porota je šikovná. Na to sme spoliehali a tešili sa na dobré umiestnenieODMENU.

P.s. odmena a úspech sa dostavil, odmena bola preveliká....a BOLO TO SUPER.. pre tetu Alu a jej malých veľkých Osmijankov. najmenší prváčikovia zo štyroch tried ZŠ Janka Matúšku z I.A,I.B,I.C,I.D dostali tú najsamlepšiu .. 1.miesto v prvej osmičke a v tretej osmičke na 3. mieste skočili usilovní tretiaci z III.B.

Alena Jvaorková – detské oddelenie OK AH

Prezentácia publikácie Peter Huba: Príbeh slovenskej hymny a jej autora

Dňa 26. septembra 2016 sa v Oravskej knižnici Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja uskutočnila slávnostná prezentácia publikácie „Príbeh slovenskej hymny a jej autora. Dielo Janka

Matúšku“.

Osudy piesne Nad Tatrou sa blýska sú podobne pohnuté ako osudy Slovenska od čias štúrovcov. Prvý dochovaný zápis piesne pochádza z roku 1844. Kto je vlastne jej autorom? A ako sa stala slovenskou hymnou? Oravský historik Peter Huba v bohato ilustrovanej monografii o inom Oravcovi – štúrovskom básnikovi Jankovi Matúškovi – podrobne vykresľuje životný príbeh výnimočného tvorca, ku ktorému bol osud oveľa menej prívetivý než k jednej jeho piesni. Zachytáva chvíle zrodu a mnohých premien hymnickej piesne, desaťročia diskusií a pochybností o osobe jej autora, správnom znení druhej strofy i jej cestu na piedestál štátnej hymny – najprv v spojení s českou hymnou Kde domov můj, teraz už samostatne... Okrem toho nájde čitateľ v novej knihe aj súborné dielo Janka Matúšku.

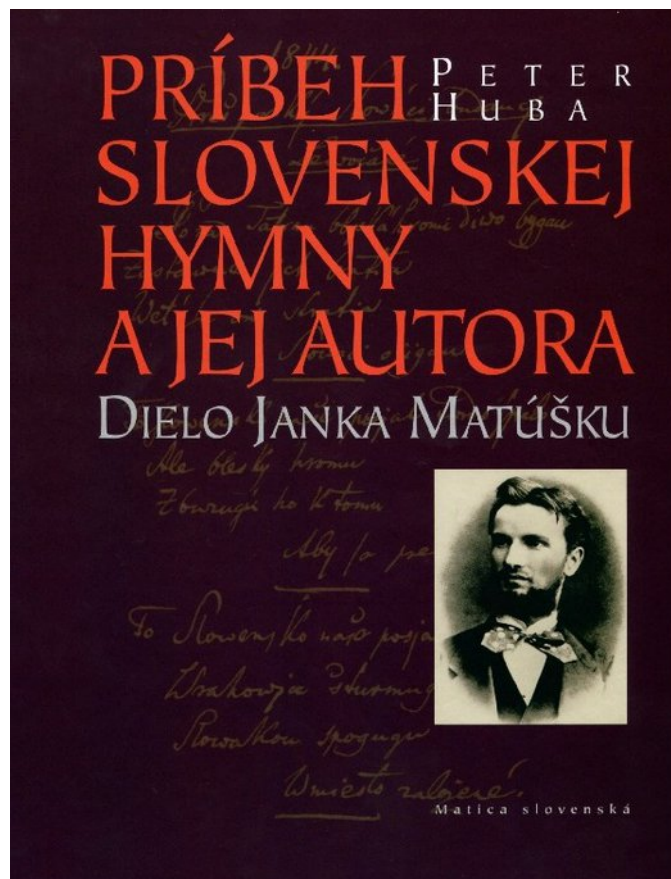
Podujatie otvorila folklórna skupina ORAVA interpretáciou ľudovej piesne Kopala studienku, na melódiu ktorej zložil Janko Matúška text našej súčasnej hymny. Následne sa prítomnému publiku prihovorel vedúci vydavateľstva Maticy slovenskej Mgr. Igor Sokolík. Vo svojej reči priblížil genézu vzniku tohto knižného diela a poďakoval všetkým, ktorí sa na tom podieľali. Po ňom sa k slovu dostal autor monografie a zároveň riaditeľ hostiteľskej organizácie Peter Huba. V dialógu s moderátorkou podujatia Mgr. Miriam Kazimírovou vysvetlil pohnútky napísania monografie, priblížil

problémy, s ktorými sa musel pri písaní popasovať, stručne predstavil obsah diela a vyvrátil najrozšírenejšie mýty a dezinterpretácie, ktoré sa v súvislosti s hymnou a jej autorom objavujú.

Zaujímavé rozprávanie autora dopĺňali ukážky z knihy i diela Janka Matúšku v podaní Mgr. Márie Ferancovej a piesne folklórnej skupiny ORAVA. Prítomným sa prihovorel aj praprasynovec Janka Matúšku Ing. Pavol Jurecký, ktorý ocenil a vyzdvihol hodnotu vydaného diela a zároveň vyslovil želanie, aby Matica slovenská vyhlásila rok 2021 aj rokom Janka Matúšku, keďže uplynie 200 rokov od jeho narodenia.

Na záver podujatia vypevnil knihu do života lipovým kvetom primátor Mesta Dolný Kubín Mgr. Roman Matejov. Práve lipa sa v revolučnom roku 1848, ktorý významne zasiahol aj do života Janka Matúšku, stala symbolom Slovanov.

Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne

Príbeh Slovenskej hymny a jej autora. Dielo Janka Matúšku

Príbeh Slovenskej hymny a jej autora. Dielo Janka Matúšku. Peter Huba. Martin: Matica slovenská, 2016. 152 s. ISBN 978-80-8128-166-2

Príbeh Slovenskej hymny a jej autora. Dielo Janka Matúšku, od autora Petra Hubu, zobrazuje básnika a jeho tvorbu na pozadí epochy, v ktorej žil, a ktorá ho ovplyvnila. Knihu vydala Matica slovenská v roku 2016 a má 152 strán. Čerpá z pôvodných historických dokumentov svojej doby.

Do Príbehu vovádza príhovor župana Žilinského kraja, Juraja Blanára, ktorý to vystihol slovami *Príbeh autora hymny Janka Matúšku úzko súvisí s jeho existenciou*. Kľúčovou je tvorba štúrovského básnika, ktorá vedie k pochopeniu doby a jej autora.

Znotovaným zápisom Štátnej hymny Slovenskej republiky publikácia začína. Je

rozdelená do troch kapitol, ktoré sú delené na podkapitoly. Prvá kapitola sa venuje životu Janka Matúšku. Druhá kapitola osudom piesne Nad Tatrou sa blýska. Tretia je venovaná dielu básnika.

Príbeh, ktorý sa ťahne celou knihou, je vyskladaný z pramenného materiálu, obdobia od prvej polovice 19. storočia. Historik a autor knihy Peter Huba, ktorý je riaditeľom Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne, čerpá z denníkov, listov a archívnych záznamov ALU SNK v Martine, kde je aj uložený rukopisný zborníček Janka Matúšku. Cituje dobové periodiká ako sú Slovenskje národnje novini, Slovenské pohľady, Orol, Národné noviny, Pešťbudínske vedomosti. Dej necháva autor vyrozprávať súčasníkom Janka Matúšku. Cituje Samuela Nováka, dolnokubínského farára, Viliama Paulinyho-Tótha, ktorý si písal denník a bol priamy účastník tých dianí, ďalej Jozefa Miloslava Hurbana, Jána Francisciho, Ľudovíta Štúra, Pavla Országha Hviezdoslava, ktorý, v čase keď bol Matúškovým podriadeným, si na neho spomínal: „*Bol prísny až pedantný v úradovaní a často nevrlý pre poklesky, nesprávnosti v práci podriadencov.*“

Nie je to len príbeh Janka Matúšku, ale aj autora najznámejšieho diela Nad Tatrou sa blýska. O jeho autorstve sa viedlo toľko diskusií, až sa začalo pochybovať, či je autorom skutočne on. Jedni popierali, vyvracali a druhí zas dokazovali a obhajovali. Najstarším svedectvom o autorstve je denník Viliama Paulinyho-Tótha z roku 1844, kde je dvojstrana so zápisom slovenskej piesne Nad Tatrou sa blýska a je tam uvedený autor Janko Matúška. Denník je uložený v ALU SNK Martin. Skutočnosťou zostáva, že sám Janko Matúška nikdy nepriзнаl autorstvo piesne a nikdy sa pod ňu ani nepodpísal. Ostáva nám len uvažovať, prečo si Janko Matúška nezapísal pieseň Nad Tatrou sa blýska. Možno nám dajú odpoveď Národné noviny, ktoré napísali pri príležitosti odhalenia pomníka Jánovi Matúškovi 31. augusta 1879, *Na koniec pieseň: Kto za pravdu horí namiesto Matúškovej: Nad Tatrou sa blýska, ktorú*

slúžnovský úrad zvláštnym maďarským prípisom nedovolil, snád' z obavy, že by Génus Slovenska skutočne povstať mohol a žeby vyšibal a k poriadku upravil všetkých hanobiteľov a przniteľov jeho slávneho mena. To môže vysvetľovať prečo, tak rýchlo ako Janko Matúška vyletel s múzami do výšin, tak rýchlo z týchto výšin zmizol, utiahol sa do seba, zatrpknutý a chorý. No napriek všetkým príkorm ostala táto pieseň štátnou hymnou aj po prvom januári 1993.

Publikáciu uzatvára súhrnná antológia Janka Matúšku rozdelená na Povesti, Piesne a rečovanky, Príležitostné, Siroty, Shoda liptovská.

Svoje básne si Janko Matúška ešte počas štúdií v Bratislave začal zapisovať do rukopisného zborníčka. Uverejňoval aj v Hurbanovej Nitre, ďalej v Tatranke, v Belopoteckého kalendári, Orle Tatranskom. Jedinou knihou, vydanou ešte za života Janka Matúšku, bola kniha Siroty.

Záver knihy patrí Poznámkam k niektorým básňam, v ktorých Peter Huba vysvetľuje, o akú báseň ide a kde bola prvýkrát uverejnená.

Publikáciu uzatvárajú poznámky, bibliografia a obsah. Celá kniha je krásne doplnená rytinami, obrazmi, ktoré sú majetkom Galérie mesta Bratislava, Liptovskej galérie P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, Oravskej galérie v Dolnom Kubíne, Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Nechýbajú ani fotografie historických dokumentov, fotografie národovcov atď.

Výsledkom je publikácia, ktorá je prínosom nielen v oblasti vedeckého bádania, ale aj ľahko dostupnou knihou pre širokú verejnosť, ktorá by mala záujem dozvedieť sa viac o tomto významnom básnikovi našich národných dejín a o pohnutých osudoch našej hymny. Najvýstižnejšie to vyjadril Samuel Novák 13. januára 1877 „No bol to hodný a verný syn slovenského národa, bol básnikom a kriesiteľom jeho, bol v istom ohľade mučeníkom jeho. Za národ svoj vďačne trpel, prorokujúc mu vždy v básňach svojich lepšiu budúcnosť.“

Mgr. Lenka Mihová

Oravská knižnica Antona Habovštiaka na knižnom veľtrhu Bibliotéka 2016

V nedeľu 13. 11. 2016 sa *Oravská knižnica Antona Habovštiaka* predstavila na knižnom veľtrhu Bibliotéka. V stánku Knižnice Žilinského samosprávneho kraja pripravila výstavu kníh, ktoré sa umiestnili na prvých troch miestach čitateľskej súťaže *Kniha Oravy 2015*. Návštevníci stánku mali možnosť osobného stretnutia s *Annou Gáborovou* a *Jozefom Juríkom*, autormi knihy *Zázrivské lazy*. Knižnica ponúkala aj propagačné materiály a publikácie, ktoré vydala v rámci svojej edičnej činnosti.

Na pódiu Programového centra 1 sme pripravili prezentáciu víťazných kníh súťaže *Kniha Oravy*, v kategórii Beletria rozprávkovú knihu *Tretie kráľovstvo* autorov *Pavla Janíka* a *Zuzany Lukáčovej* a v kategórii Odborná literatúra publikáciu *Zázrivské lazy* od *Anny Gáborovej*, *Evy Dudášovej* a *Jozefa Juríka*. Úspešní oravskí autori *Anna Gáborová* a *Jozef Jurík* zaujali prítomných divákov už na prvý pohľad svojím originálnym odevom – sviatočným krojom zo *Zázrivej*. Ich pútavé rozprávanie o nezameniteľnom kúzle zázrivských lazov, ktoré vytvárajú pôvodné drevenice s drevenými plotmi, staré stromy, kvety na lúkach, stáda pasúcich sa oviec a kráv. Žiaľ, o to čo bolo výnimočné a tradičné, často stráca súčasná generácia záujem. Preto ich vystúpenie apelovalo na porozumenie a citlivý prístup k hodnotám predchádzajúcich generácií a ku kultúre krajiny, ktorá vychádzala z jednoty ľudského ducha a prírody. Aby sme na úkor pohodlia, individualizmu a túžbe po „svetovosti“ nezabudli na to, čo bolo tradičným domovom. Interaktívny prístup, ktorý autori zvolili, vtiahol do rozhovoru aj publikum. Rozprávanie doplnil *Jozef Jurík* prezentáciou svojich fotografií a malieb *Evy Dudášovej*, ktoré sú súčasťou knihy. Súčasťou programu bolo autorské čítanie *Anny Gáborovej*, spoluautorky textov.

Mgr. Miriam Kazimírova

Na pódiu knižného veľtrhu Bibliotéka v Bratislave

Predné kolo, zadné kolo veselo sa točí

Súťaž predné kolo, zadné kolo veselo sa točí zorganizovala Oravská knižnica A. Habovštiaka v spolupráci s Mestom Dolný Kubín pri príležitosti Európskeho týždňa mobility.

Zúčastnilo sa jej 11 žiakov ZŠ, z toho 6 v kategórii poézie a 5 v kategórii prózy.

O víťazných prácach rozhodla porota v zložení:

Mgr. Ľubica Chmelíková

Prom. historik Peter Huba

Ing. Vladimír Adamec

Víťazné práce:

Poézia: Adriana Pavčová – ZŠ s MŠ Dlhá nad Oravou

Próza: Lucia Plešková – ZŠ Petra Škrabáka Dolný Kubín

Mgr. Miriam Kazimírová

DOBRODRUŽSTVÁ S MOJÍM BICYKLOM

**Predné kolo, zadné kolo, veselo sa točí
nasadím si okuliare na obidve oči.**

**Ešte prilba na hlavu,
užijem si zábavu.**

**Chcete vedieť všetci s kým,
tak ja vám to prezradím.**

**Bicykel ja nový mám,
s ním zábavu prežívam.
Lietame vždy kade-tade,
boli sme už skoro všade.
V obchode, aj u babky,
umyt' nášmu psovi labky.**

**Raz podvečer ja a on,
išli sme zas spolu von.
Tento raz však krásne chvíle,
už neboli oslnivé.
Zmenili sa na pohromu,
narazili sme do stromu.**

**Obidvaja zranení,
sedíme tam skl'účení.
Kolená a lakte moje,
prežili krvavé boje
a bicykla predné kolo,
ozubené sťaby bolo.**

**Táto smutná udalosť,
povedala nám dvom dosť.
Prerušila plány naše,
objavovať roztopaše.
Ale len na krátky čas,
vyzdravieme rýchlo zas.**

Adriana Pavčová, 8. ročník, ZŠ s MŠ Dlhá nad Oravou

Poklad

Chcete vedieť, ako som sa dostal k bicyklom? Omylom. Môj príbeh je aj o pochopení takého Petra Sagana a jeho namáhavej práce.

Všetko sa to začalo už v útlych časoch, keď ja, zdatný Peťo, som sedel v nepohodlnej školskej lavici. Práve keď sa čas pomaly vliekol triedou, namáhal som sa zdvihnúť pero, lebo moje očividne svalnaté telo bolo tak vypracované, že takýto pohyb bol pre mňa priam nezvládnutelný. Čo si budeme klamať - tuky sa mi tlačili z lavice, ba niektoré sa dotýkali aj zeme, ktorého vie? Tam som z tej hory svalov už pekne dlho nedoviedel. Pokiaľ som sa trápil, učka oznamovala príchod. Koho? To neviem. V tej chvíli som hľadel na moju zvodnú tvár do spolužiačkinho zrkadla, ktorá ho po zdesení toho, čo v ňom videla, radšej skryla. Doteraz neviem, prečo.

Hodina sa pomaly končila. Prestávka prebehla celkom ľahko. Dostal som len dve bitky, zobrali mi pol desiaty, všetku hotovosť a hlavu som mal trikrát v záchodovej mise. Pokiaľ som si utieral moje lahodné tuky, učiteľka kričala: „Peťo, vráť sa do lavice!“ A začala predstavovať nejaké dievča. Ja som rozmýšľal, ako sa dostanem do lavice. Trvalo mi to tridsať minút. Alebo sekúnd? Už si spokojne sedím a vtom...čo moje očné bulvy nevidia? Dosiaľ nepoznanú krásu. Neodolateľnú sladkosť, po ktorej som v sekunde túžil. A tak prišli prvé pocity lásky, no iba z mojej strany. Ako vždy. Tieto dievčatá nemajú vkus a ani dostatočnú odvahu začať si s takým neodolateľným krásavcom, akým som len ja.

No tentokrát som sa rozhodol zaútočiť a získať si ju. Hneď, ako prišiel čas obeda, sadol som si neďaleko, ani blízko, ani ďaleko. Chcel som získať informácie, ktoré by mi pomohli. Z

rozhovoru, ktorý viedla s nejakými ôsmačkami, som sa dozvedel, že prišla z Malaciek, volá sa Nina Trnovská a dosiahla štrnásty rok života. To mi však nestačilo. Na rade bol Facebook, Instagram a iné sociálne siete. Po nadobudnutí všetkých informácií som sa rozhodol využiť ich a to konkrétne jednu - že sladká Ninka v srdiečku ukrýva lásku ku psom. Misia bola naplánovaná. S pomocou kamaráta Roba a tety, ktorá má niekoľko bojových psov. Jej poloha bola zistená, a tak správne nastajlovaný, vkusne oblečený, svaly odhalené, som prechádzal okolo. Držala v ruke hot-dog, ktorý jej kúpil pravdepodobne môj budúci agresor. Nevzdal som sa. Rozhodol som sa upútať pozornosť. Vypustil som psy. Tie však, keď ju videli, hnali sa za ňou presne ako ja (tie psy majú vkus). Pozor! V tej nečakanej scéne mi dopla jedna vec. Psom išlo o hot-dog. Priznám sa, že aj mne. Tá predstava, ako ma kŕmi, mi dodala trochu energie, a tak som sa rozbehol za psami, ktoré skákali na Ninu. Mal som pocit, že lietam, ale lietali len moje tuky. A viete, čo sa stalo? Potkol som sa, spadol rovno na ňu, narazil si ruku a ona skončila v blate. Neskôr som sa jej ospravedlnil. Tá však moje ospravedlnenie nekompromisne odmietla.

Nakoniec vyšlo najavo, že Ninka psov neznáša. Po škole nastal čas šikany zo strany agresora, ale už tvrdšej. Môžeme to označiť ako fyzické napadnutie. Keď som už ležal na zemi, bez dychu a známky života sa dovalila Klára. Je to dievča s trikrát väčšími svalmi, no aj trikrát väčším srdcom. Klára ako správna baba sa ma zastala a to tak, že z nich vyplula srdce a keby len to. Posledné, čo si pamätám, sú Klárine slová: „Budeš v poriadku.“ O tri dni som sa zobudil doma so zistením, že sa v škole neobjavím tri týždne, Tie utekali ako psy za Ninou. Ani neviem ako a prišla škola, vlastne ja do nej. Každý by čakal zmenu. Tá však neprišla. Žiadna ľútosť, šikana pokračovala. Prázdno ako v mojej hlave. Aj v mojom žalúdku je prázdno. Išiel som teda do bufetu. Prišlo mi na um niečo nezvyčajné. Po ceste som zaregistroval ďalšie informácie. Nina skrýva totiž lásku k Petrovi Saganovi a bicyklovaniu.

Nádej vo mne nevymrela. Akurát sa v škole konali súťaže na bicykli. A prečo by taký výkonný, nadaný športovec ako ja, neskúsil šťastie? Tak som sa dávkym zázrakom prihlásil. Trénoval som, jasná vec. Pero viem zdvihnúť za päť minút. Do lavice sa dostanem do desiatich minút. Myslím, že som spravil dobrý pokrok. Deň súťaže bol tu. Pripravený (v taške som mal dostatok jedla) stál som na štarte. Odštartoval som prvý, pretože ostatní ešte neodštartovali. Dole kopcom ma čakali nástrahy. A tými bola cesta samotná. Kamene číhali, ľudia tiež, ba dáky ježko, sem - tam prebehla srnka, však sme na dedine. Všetko som zdolal. Aspoň som si to myslel. Kameň v strede cesty mi pomohol sa vykotíť a zlomiť napravené kosti. Po úraze som sa tentokrát zobudil v nemocnici. Pri mne sedela Klára. V slzách zabrodená ma uvítala objatím a krásnym bozkom. Na to mi vyznala lásku a dodala informácie, ktoré ma už nezaujímali. A to, že Nina zosnovala moje napadnutie.

Koniec už asi všetci viete. Klára sa stála mojou prvou a poslednou láskou. Stal som sa predavačom v obchode s bicyklami. A tak som sa k nim dostal a zároveň aj k najväčšiemu pokladu, ktorým je moja rodina.

Lucia Plešková

13 rokov

ZŠ Petra Škrabáka, Dolný Kubín, 8. A

Juraj Turzo

spomienkové podujatie 14. december 2016

Pri príležitosti 400. výročia úmrtia Juraja Turzu sa dňa 14. decembra 2016 uskutočnilo v priestoroch Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne spomienkové podujatie, ktoré predstavilo túto významnú osobnosť našich dejín. MVDr. Miloš Jesenský, riaditeľ Kysuckého múzea v Čadci, priblížil Juraja Turzu ako palatína a vojvodu, predseda Matice slovenskej Ing. Marián Tkáč sa zameriaval na osobnosť Juraja Turzu v kontexte slovenských dejín. Peter Huba, riaditeľ Oravskej knižnice Antona Habovštiaka, sa vo svojom príspevku sústredil na závažné životné rozhodnutia Juraja Turzu a v tejto súvislosti upriamil svoju pozornosť aj na mýty o Jurajovi Turzovi, ktoré rozširujú médiá či kinematografia.

Prítomných pozdravil aj Mgr. Rastislav Stanček, farár miestneho zboru Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku. Pripomenul Turzov význam pre evanjelickú cirkev, ktorá v budúcom roku plánuje odhaliť reliéf podobizne Juraja Turzu v Parku dejateľov v Dolnom Kubíne.

Spustením programu bola prezentácia životopisného filmu o Jurajovi Turzovi a hudobné vystúpenie žiakov zo ZUŠ Ivana Ballu v Dolnom Kubíne. Na záver podujatia sa uskutočnila beseda s lektormi, ktorí svoje poznatky o Jurajovi Turzovi pretavili aj do niekoľkých publikácií.

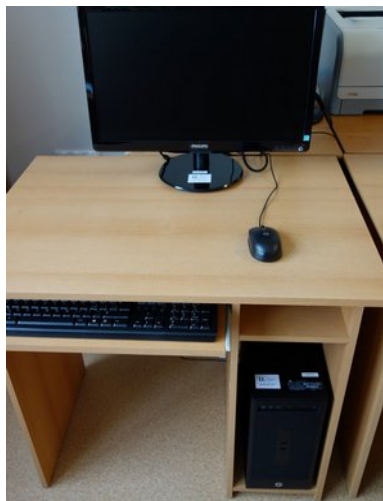
Podujatie usporiadali Žilinský samosprávny kraj, Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne, Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne, Matica slovenská v Martine a Miestny odbor Matice slovenskej v Dolnom Kubíne.

Spomienkou na Juraja Turzu vyvrcholili v Oravskej knižnici podujatia organizované pri príležitosti 400. výročia jeho úmrtia. V priebehu celého roka 2016 si knižnica pripomínala Juraja Turzu vzdelávacími podujatiami pre deti a mládež, prezentáciou kníh i výstavou venovanou jeho životu a pôsobeniu.

Marián Karcol

Projekty podporené Fondom na podporu umenia

V roku 2016 podala Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne štyri žiadosti o poskytnutie dotácie v rámci dotačného systému Fondu na podporu umenia. Všetky štyri projekty fond podporil, knižnica tak získala finančné prostriedky v celkovej výške 17 100 eur. Päťpercentné spolufinancovanie zabezpečil zriaďovateľ organizácie, Žilinský samosprávny kraj.

Prostredníctvom projektu *Modernizácia technického vybavenia pre používateľov knižnice* boli zakúpené štyri počítačové zostavy, ktoré naši používatelia využívajú na prístup na internet a do on-line katalógu v elektronickej študovni, resp. na oddeleniach náučnej a detskej literatúry. Okrem počítačov bolo technické vybavenie pre verejnosť rozšírené o plošný skener umiestnený v elektronickej študovni.

Predmetom projektu *Modernizácia interiérového vybavenia knižnice* bola výmena starých a opotrebovaných knižných regálov na oddeleniach náučnej literatúry a beletrie. Celkom 59 nových regálov harmonizuje s nábytkom zakúpeným v ostatných troch rokoch rozmermi, použitými materiálmi, povrchovou úpravou i vnútorným usporiadaním políc. Výmenou regálov sme zlepšili podmienky pre uloženie a sprístupnenie fondu a zároveň vytvorili priestor, ktorý je používateľsky prívetivejší.

Rôznorodé aktivity tretieho ročníka projektu s názvom *(Ne)obyčajné stretnutia s literatúrou (2016)* boli zamerané najmä na deti a mládež. Nosnú časť projektu tvorili podobne ako v predchádzajúcich ročníkoch stretnutia s literárnymi a výtvarnými tvorcami kníh. V priestoroch knižnice sme postupne privítali Miroslava Sanigu, Ľuboslava Paľa, Zuzanu Jesenskú-Kubicovú, Andreu Gregušovú, Juraja Martišku, Valentína Šefčíka, Zuzanu Štelbaskú a Katarínu Slaninkovú. Stretnutia s nimi boli venované konkrétnemu detskému publiku, širokej verejnosti bola určená beseda s oravskou autorkou Darinou Hamarovou.

Spoločná fotografia s Andreou Gregušovou

Deťom a mládeži boli v rámci projektu venované hodiny hlasného a zážitkového čítania, čitateľské, literárne a výtvarné dielne. Okrem toho bol pre nich pripravený ďalší ročník súťaže o najaktívnejšieho čitateľa s názvom Čítame s nezabudníkom, počas ktorej si deti zapisovali do malého preukazu „nezabudníka“ požičané knihy a účasť na rôznych aktivitách knižnice. Tohto roku sa víťazkami v oboch vekových kategóriách stali dievčatá, vo vekovej kategórii do 10 rokov zvíťazila Vanesa Furjelová a medzi staršími žiakmi bola najúspešnejšia Viktória Dudová. Slávnostné vyhodnotenie súťaže spojené s besedou s básnikom Valentínom Šefčíkom sa uskutočnilo 15. novembra 2016. Súčasťou projektu bolo i vydanie záložiek s informáciami o piatich slovenských autoroch a ich tvorbe, ktoré boli voľne dostupné pre návštevníkov knižnice v našich priestoroch. Do všetkých aktivít projektu sa zapojilo viac než 2600 účastníkov.

*Valentín Šefčík odovzdáva ocenenie víťazke súťaže
Čítame s nezabudníkom Viktórii Dudovej*

Výtvarná dielňa s Katarínou Slaninkovou

Stretnutie s Luboslavom Paľom

Predmetom štvrtého projektu *Nákup knižničného fondu (2016)* bola podpora akvizičnej činnosti knižnice. Z pridelenej dotácie bolo zakúpených 1077 kníh, ktoré rozšírili knižničný fond na oddeleniach beletrie, detskej a náučnej literatúry.

Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne chce touto cestou poďakovať všetkým, ktorí sa aktívne podieľali na realizácii našich projektov v uplynulom roku.

Marián Karcol

u. fond
na podporu
umenia

Projekty Oravskej knižnice Antona Habovštiaka z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Kalendárium

*významných výročí osobností Oravy
za rok 2017*

Január

Matúška, Janko Vlastimil
*štúrovský básnik, autor slovenskej hymny,
úradník*

10. 01. 1821 – Dolný Kubín

11. 01. 1877 – Dolný Kubín

140. výročie úmrtia

Ľudovú školu navštevoval v Dolnom Kubíne, študoval na gymnáziu v Gemeri, r. 1839-1844 na ev. lýceu v Bratislave. Pôsobil ako vychovávateľ v rodine J. Cirulu, neskôr K. Veselovského v Oravskom Podzámku. R. 1851-1861 vládny adjunkt v Trstenej, r. 1861-1870 expedítor, r. 1870-1875 správca kancelárie župného súdu v Dolnom Kubíne. Popredný príslušník generácie štúrovcov, v kruhu ktorej sa prejavil ako nadaný básnik, po revolúcii 1848-1849 sa odmlčal. Pri príležitosti odchodu študentov z bratislavského lýcea na protest proti zosadeniu Ľ. Štúra z katedry r. 1844 zložil piesne *Lúčenie a Ponad Tatrou blýska*, z ktorých druhá sa stala slovenskou štátnou hymnou. V revolučných rokoch 1848-1849 bol spoluorganizátorom Slovenského povstania na Orave. Zomrel ako 56 ročný v Dolnom Kubíne.

Brodňanský, Ján
*technický pracovník, športovec, publicista,
speleológ*

16. 10. 1910 – Dolný Kubín

12. 01. 1997 – Dolný Kubín

20. výročie úmrtia

Vyučil sa za hodinára, potom pôsobil v Turčianskych Tepliciach, neskôr ako technický úradník v Dolnom Kubíne, kde bol externým

pracovníkom Oravského múzea. Od r. 1948 sa systematicky venoval výskumu jaskýň a patrilo k priekopníkom jaskyniarstva na Orave; neskôr rozšíril výskumy v oblasti Malej a Veľkej Fatry i v Západných Tatrách. O týchto výskumoch a jaskyniach uverejňoval príspevky v zborníkoch a odborných časopisoch. Zaslúžil sa o rozvoj a propagáciu turistiky na Orave a publikoval články s touto tematikou v novinách Orava, spoluautor turistických sprievodcov o Orave. Venoval sa aj fotografovaniu, jeho fotografie boli publikované vo viacerých časopisoch. Aktívne pracoval v ochotníckom divadle i v telovýchove v Dolnom Kubíne, spracoval dejiny dolnokubínskeho ochotníckeho divadla (v rkp.). R. 1979 poctený zl. plaketa Zaslúžilý jaskyniar.

Melicherčík, Andrej
literárny historik, etnograf, univerzitný profesor

16. 01. 1917 – Párnica

30. 05. 1966 – Ružomberok

100. výročie narodenia

Ľudovú školu navštevoval v Párnici, študoval na gymnáziu v Dolnom Kubíne, na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. R. 1941-1945 bol asistentom národopisného seminára na FF Slovenskej univerzity, r. 1945-1951 referentom a prednostom Národopisného odboru MS v Martine, r. 1951-1952 riaditeľom Národopisného odboru SAVU, od r. 1952 doc. a od r. 1963 prof. folkloristiky a národopisu na FF UK v Bratislave. Tematicky najviac pozornosti venoval ústnej slovesnosti, folklórnej a nefolklórnej piesni v ľudovom speve. Okrem početných štúdií o tejto problematike zhrnul vtedajšie poznatky o ľudovej piesni, rozprávkach, prísloviach, porekadlách a hádankách v knihách *Slovenské ľudové príslovia* (1953), *Slovenský folklór* (1959) a i. Autor publikácií *Jánošíkovská tradícia na Slovensku* (1952), *Juraj Jánošík* (1956), *Protifeudálny odboj a jánošíkovská tradícia na Slovensku* (1963). V súhrnných *Dejinách slovenskej*

literatúry (1957) spracoval kapitolu o začiatkoch ľudovej slovesnosti, napísal portrétnu monografiu o Pavlovi Dobšinskom, jeho vrcholným dielom bola chrestomatia *Slovenský folklór* (1959).

Február

Seberíni, Ján

pedagóg, náboženský spisovateľ, cirkevný hodnostár

01. 01. 1780 – Veličná

10. 02. 1857 – Banská Štiavnica

160. výročie úmrtia

Základnú školu navštevoval v Istebnom, gymnáziá v Rožňave, Prešove a v Kežmarku, teológiu v Prešove, od r. 1801 na ev. lýceu v Bratislave, r. 1804-1805 na univerzite v Jene. Pôsobil ako vychovávateľ v Bratislave, farár v Nitrianskej Strede, Kochanovciach, Banskej Štiavnici, od r. 1834 superintendent banského dištriktu. Propagátor nových pedagogických myšlienok, autor praktickej príručky pre domácich učiteľov. V oblasti cirkevnej histórie sa venoval dejinám ev. synód. Autor početných príležitostných kázni a náboženských príručiek. Dielo *De praecipuis ideis theologiae pastoralis evangelicae* (1835) je určené kňazom a učiteľom. Ako superintendent sa postavil proti odnárodňovacím protislov. tendenciám K. Zaya, spolupracoval na vydaní ev. *Zpěvníka* (1842), do ktorého prispel 11 piesňami. Zúčastnil sa na zakladaní spolku Tatrín, postavil sa však proti štúrovskej spisovnej slovenčine.

Kráľ, Jozef

spisovateľ pre deti a mládež, hudobník, učiteľ

14. 02. 1927 – Čremošné

90. výročie narodenia

Narodil sa v obci Čremošné v Turci. V rokoch 1945-1949 študoval na Štátnej učiteľskej

akadémii v Turčianskych Tepliciach. 1954-1957 slovenčinu a hudobnú výchovu na Vyššej pedagogickej škole v Bratislave. Od r. 1949 pôsobil ako učiteľ v Mútnom, Mošovciach a Turčianskych Tepliciach, v r. 1958-1980 na ZŠ v Hybiach, 1980-1987 na ZŠ v Dlhej nad Oravou. Od r. 1980 sa natrvalo usadil v Dolnom Kubíne. Ako učiteľ hudby viedol spevácke súbory, komponoval príležitostné piesne, zbieral ľudovú slovesnosť. Je autorom mnohých básničiek, rozprávok a príbehov o prírode a zvieratkách, mnohých textov piesní, ku ktorým sám zložil hudbu. Piesňové zborníky: *Život je čas* (1979), *Zborník detských zborových piesní na rôzne príležitosti* (1986), *Mamičke k sviatku a iné pesničky pre žiakov ZŠ* (1991). Svoje práce publikoval v niekoľkých knihách: *Rozprávky a príhody* (1992), *Venček* (1994), *Zlaté hodinky* (1996), *Obrázky zo života* (1999), *Príbehy smutné a veselé* (2002), *Jesenné zvončeky* (2004), *Príbehy z lesa* (2005) a *Vzácné paberky* (2006). Svoju personálnu monografiu spísal v r. 2010.

Marec

Čaplovič, Pavol

archeológ, historik, učiteľ

07. 03. 1917 – Veličná

05. 06. 1994 – Oravský Podzámok

100. výročie narodenia

Navštevoval ľudovú školu vo Veličnej, meštiansku školu v Dolnom Kubíne, študoval na obchodnej škole v Bratislave a v Martine, na učiteľskom ústave v Spišskej Novej Vsi. Pôsobil ako učiteľ v Sokolčiach, Podhradí, Veličnej a na meštianskej škole v Dolnom Kubíne. R. 1951-1953 pracovník Archeologického ústavu SAV v Bystricike pri Martine a v Nitre, r. 1953-1979 správca Oravského hradu a riaditeľ Oravského múzea v Oravskom Podzámku. Počas jeho pôsobenia uskutočnila sa na Oravskom hrade

generálna rekonštrukcia celého objektu, reinštalovali sa vlastivedné i prírodovedecké zbierky a inštalovali sa nové expozície. Publikoval vyše sto príspevkov v časopisoch a periodikách. Samostatne i s kolektívom vydal práce o Oravskom zámku (1967), o Podbieli (1970), etnografické publikácie *Čaro kresaného dreva* (1971), *Ľud Oravy v minulosti* (1980) a knihu *Orava v praveku* (1987).

Styk, Jozef Juraj

politik, poslanec, hospodársky pracovník

19. 03. 1897 – Dolný Kubín

28. 08. 1965 – Sučany

120. výročie narodenia

Ľudovú školu navštevoval v Dolnom Kubíne, študoval na reálkach v Lipníku nad Bečvou a v Kroměříži, r. 1918-1923 na Vysokom učení technickom v Brně. R. 1915-1918 vojak na talianskom fronte, r. 1918-1922 dobrovoľník čs. armády, r. 1923-1929 hospodársky pracovník Škodových závodov v Bratislave, r. 1929-1938 v Prešove a riaditeľ Iglovskej elektrárne v Spišskej Novej Vsi, r. 1939-1944 hospodársky pracovník v Bratislave. Po vojne r. 1945 bol krátko poverenikom SNR pre verejné práce, r. 1945-1946 podpredseda SNR, po r. 1948 pracoval v rozličných podnikoch. Ako delegát SNR v marci 1945 sa zúčastnil na moskovských rokovaníach, spolupracoval na príprave Košického vládneho programu.

Apríl

Mikšíková, Blažena

spisovateľka pre deti

02. 04. 1937 – Klin

80. výročie narodenia

Po maturite na Jedenástočnej strednej škole v Námestove (1955) popri zamestnaní absolvovala Pedagogickú školu v Turčianskych

Tepliciach (1968). Pokračovala štúdiom prírodopisu a chémie na Vysokej škole pedagogickej. Ako učiteľka pôsobila od r. 1955 v Rabči, Lokci, Malatinej a od r. 1963 v Dolnom Kubíne. Debutovala animovanou, „čepčkovsky“ koncipovanou rozprávkou *Belások* (1999) o príhodách motýlika Beláska. Podobnú schému zachováva aj vo voľnom pokračovaní príbehu *Belások a Belásenka* (2001). O víle Rajenke rozpráva v knihe *Kakaová princezná* (2000). Vtipné rozprávania a porozumenie pre prvácke radosti i trampoty charakterizuje poviedkovú knihu o prvákoch *Smieško z I. A* (2003). Je autorkou rozhlasových hier pre dospelých *Oltár bez kvetov* (1955), *Spln mesiaca* (1994). Podľa dramatickej predlohy *Dúhenka* vznikol koprodukčný film STV a ČTV pre deti (2000). V r. 2010 jej vyšla ďalšia rozprávková kniha *Rozprávkové šarkany*. Oravské kultúrne stredisko jej vydalo r. 2016 poéziu pre deti pod názvom *O kom? O čom? O všeličom: tvorivý pracovný zošit pre deti materských a základných škôl*. Od r. 1980 pravidelne publikovala fejtóny, humoresky, rozprávky, príbehy a krátke poviedky v periodickej tlači.

Demian, Alexej

organizátor turistiky, lesník

06. 04. 1837 – Dolný Kubín

27. 06. 1901 – Podbiel

180. výročie narodenia

Po štúdiu na lesníckej škole v Liptovskom Hrádku pôsobil ako hlavný lesmajster Oravského komposesorátu v Podbieli. Bol organizátorom a propagátorom turistiky, sprístupnil turistickou cestou Roháče, r. 1883 dal postaviť v Roháčskej doline prvú turistickú útulňu, od r. 1887 člen výboru Oravskej župy.

Janek, Jozef

publicista, učiteľ

20. 04. 1912 – Veličná

20. 04. 1999 – Svätý Jur
105. výročie narodenia

R. 1928-1932 študoval na učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule. R. 1932-1973 pôsobil na ľudových školách. Ako člen komisie pre tvorbu učebníc a učebných osnov spolupracoval s Výskumným ústavom pedagogickým v Bratislave. Venoval sa otázkam jazykovej a literárnej výchovy žiakov základných škôl. Autor metódických príručiek: *Skúsenosti z vyučovania slohu* (1962), *Rozvíjanie jazykovej kultúry žiakov* (1970), *Oprava slohových úloh* (1975), a *Oslavy v škole*. Knižne vydal práce, týkajúce sa dejín slov. školstva, *Pamätnicu 305. výročia založenia piaristického gymnázia vo Svätom Jure* (1992), *Literárno-kultúrny cestopis Oravy* (1991), ktorý vydal r. 2002 v rozšírenej edícii Ján Dudáš, a *Pohon na učiteľov* (1999). Ako plodný publicista uverejnil vyše 2000 článkov v periodickej tlači.

Ballo, Ivan
hudobný kritik, publicista
07. 04. 1909 – Dolný Kubín
23. 04. 1977 – Praha
40. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Dolnom Kubíne, r. 1926-1929 študoval hudobnú vedu, slovanskú a románsku filológiu na FF UK v Bratislave, r. 1929-1930 hudobnú vedu na univerzite v Brne. R. 1930-1938 pracoval ako hudobný kritik z povolania. Od r. 1943 žil v Prahe, kde bol pracovníkom Úradu Predsedníctva vlády, r. 1946-1951 hl. odborným radcom v kancelárii prezidenta republiky, od r. 1951 žil na dôchodku v Prahe. Patril k zakladateľom slov. hudobnej kritiky a publicistiky, pričom spolupracoval s významnými periodikami na Slovensku a Čechách. Autor vyše 1 000 kritík, referátov a glos o slov., českej i svetovej hudbe a jej tvorcoch. Zaslúžil sa o uvádzanie a propagáciu diel slov. skladateľov, inicioval koncerty slov. hudby v Prahe.

Medvecká Mária
maliarka, národná umelkyňa, učiteľka
11. 10. 1914 – Medvedzie
23. 04. 1987 – Bratislava
30. výročie úmrtia

Študovala na gymnáziu v Košiciach, na učiteľskom ústave a na oddelení kreslenia a maľovania Slov. vysokej školy technickej v Bratislave, na výtvarnej akadémii vo Viedni a Prahe. Pôsobila ako učiteľka na viacerých školách na hornej Orave, od r. 1948 ako slobodná výtvarníčka v Bratislave, neskôr striedavo i na Orave, kde sa napokon usadila v Medvedzom. Uprednostňovala techniku olejomalby, ktorou znázorňovala osobné zážitky z detstva a učiteľského pôsobenia, motívy Oravy, socialistickú industrializáciu a kolektivizáciu poľnohospodárstva (*Továrň na predmestí, Odovzdávanie kontingentu na hornej Orave, Stavba Oravskej priehrady* a i.). V jej tvorbe však dominovali figurálne diela (*Baletka, Chlapec s trasírkou, Víťaz turnaja...*), niektoré stvárnené i ako monumentálne kompozície (*Deti mieru, Partizánska matka, Hutník...*). R. 1954 vytvorila aj viac diel s povstaleckou tematikou (*Najmladší zo zemľanky, V predvečer povstania*). V ďalších portrétnych, žánrových a krajinárskych dielach zachytila premeny rodnej Oravy a výrazné typy ľudí, neskôr sa stále viac sústreďovala na maľbu krajín oživovaných ľudskými a zvieracími postavami a na žánrové portrétné štúdie. Za svoju tvorbu dostala viacero ocenení a vyznamenaní.

Grebáč-Orlov, Ignác
spisovateľ, redaktor, verejný činiteľ, katolícky kňaz
25. 01. 1888 – Námestovo
26. 04. 1957 – Ružomberok
60. výročie úmrtia

Ľudovú školu navštevoval v Námestove, gymnáziá v Trstenej, Ružomberku a v Rožňave, teologické štúdiá v seminári v Spišskej Kapi-

tule. Od r. 1911 pôsobil ako kaplán vo Veličnej, v Smižanoch, počas 1. sv. vojny bol poľným kurátorom na východnom fronte, po vojne prof. Gymnázia a redaktor v Ružomberku, od r. 1921 až do smrti farár a dekan vo Veličnej. Spoluzakladateľ Slov. ľudovej strany, spolupracovník A. Hlinku, r. 1922-1935 poslanec NZ. Básnické prvotiny vydal v zbierke *Piesne a dumky* (1914), publikoval dva súbory básní (*Kytica a V povíchríci*, 1919). Výber z jeho poézie vyšiel r. 1992 pod názvom *Moja lýra*. Výraznejšie sa prezentoval ako dramatik spoločenskými a biblickými hrami (*Bez domu, Až lipa zakvitne, Svítaj nám svítaj!, V údolí života, Fabiola, Ruth, Slovenský legionár, Učiteľka*). R. 1919-1920 redigoval časopis *Duchovný pastier*, bol zodpovedným redaktorom týždenníka a potom denníka *Slovák* v Ružomberku.

Máj

Styk, Aurel

novinár, publicista, redaktor

15. 02. 1900 – Dolný Kubín

04. 05. 1977 – Bratislava

40. výročie úmrtia

Ľudovú školu navštevoval v Dolnom Kubíne, na reálke v Lipníku nad Bečvou, v Kroměříži, r. 1914-1918 na Vysokej škole technickej v Brne, r. 1919-1921 na vysokej škole obchodnej v Prahe.

R. 1921-1923 bol redaktorom Slov. politiky v Prahe a Bratislave, r. 1924-1938 redaktorom Slov. denníka. Počas SNP sa zapojil do odboja ako novinár, r. 1945-1948 bol stálym redaktorom denníka Čas, r. 1948-1952 redaktorom denníka Ľud v Bratislave. V novinových článkoch sa zaoberal ekonomickými problémami Slovenska. Z literárneho hľadiska sú cenné jeho spomienky na Hviezdoslava, Jégého, Tajovského a I. Kraska.

Halaša, Ján

regionálny historik, učiteľ

14. 03. 1909 – Záskanie

19. 05. 1987 – Dolný Kubín

30. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziách v Dolnom Kubíne a v Martine, slovenčinu a francúzštinu na FF UK v Bratislave. Od r. 1933 pôsobil ako učiteľ, neskôr ako riaditeľ Gymnázia P. O. H. v Dolnom Kubíne. Zaslúžil sa o vybudovanie gymnázia i študentského domova v Dolnom Kubíne, r. 1945-1960 jeho riaditeľ. Bol členom Oravského národného výboru, ktorý riadil ozbrojené povstanie na Orave. V marci 1945 zatknutý gestapom, oslobodený 7. mája 1945. Venoval sa kultúrno-výchovnej práci, publicistike i literárnej tvorbe. Počas 2. sv. vojny a r. 1947 správca Čaplovičovej knižnice, spoluorganizátor recitačných súťaží Hviezdoslavov Kubín, napísal kroniku dolnokubínskeho gymnázia, venoval sa aj prozaickej tvorbe (ostala v rkp.).

Tranovský, Juraj

náboženský spisovateľ, učiteľ, evanjelický kňaz

1592 – Těšín, Poľsko

29. 05. 1637 – Liptovský Mikuláš

380. výročie úmrtia

R. 1603-1605 študoval v Těšíne a Gubene, v r. 1605-1607 na lýceu v Kolobrzegu, r. 1607-1611 na univerzite vo Wittenbergu. R. 1611 učiteľ pri chráme sv. Mikuláša v Prahe, r. 1612-1613 vychovávateľ na zámku v Třeboni, rektor v Holešove, ev. farár vo Valašskom Meziříčí a v Krasne. Počas tridsaťročnej vojny prenasledovaný, väznený, v r. 1625 ušiel z Valašského Meziříčí, r. 1629 pod ochranou J. Turzu odišiel na Oravu, r. 1629-1631 dvorný kazateľ Illešháziho na Oravskom hrade, od r. 1631 ev. farár v Liptovskom Mikuláši. Písal latinskú a českú svetskú, ale najmä náboženskú literatúru. České prozaické modlitby zhrnul v diele *Phiala odoramentorum – Modlitby kres-*

tanské. Vrcholom jeho literárnych úsílí bolo zostavenie a vydanie prvého ev. kancionála *Cithara sanctorum* (1636), do ktorého zaradil 90 vlastných piesní.

Jún

Gavlovič, Hugolín

básnik, náboženský spisovateľ, františkánsky
kňaz

11. 11. 1912 – Čierny Dunajec

04. 06. 1787 – Horovce

230. výročie úmrtia

Vyrastal a ľudovú školu navštevoval v Trstenej, stredoškolské štúdiá absolvoval v Žiline, filozofiu študoval vo františkánskom kláštore v Beckove, do r. 1736 teológiu v Žiline. Do r. 1743 pôsobil v Žiline, potom v Beckove, r. 1744-1787 vo františkánskom kláštore v Pruskom a i. farnostiach. Jeho najvýznamnejšie dielo *Valaská škola mravov stodola* je rozsiahlou veršovanou moralizačno-didaktickou skladbou, ktorá obsahuje súhrn životných princípov, zakomponovaných do náboženského rámca starozákonných pastierskych príbehov. V rkp. zanechal ďalšie veršované diela: *Škola duchovní, Pětsto naučení o dobrých mravoch* a i.

Zoch, Pavol Peter

sociálny a kultúrny pracovník, publicista,
redaktor, evanjelický kňaz

01. 07. 1850 – Jasenová

23. 06. 1907 – Modra

110. výročie úmrtia

R. 1865-1867 študoval na slov. gymnáziu v Revúcej, potom v Prešove, na ev. teologickej fakulte vo Viedni. Od r. 1874 pôsobil ako farár v Jasenovej, od r. 1883 v Záriečí, r. 1859-1896 senior trenčianskeho seniorátu, r. 1897-1907 ev. farár a počas aj učiteľ na dievčenskej škole v Modre. Zabezpečil výstavbu novej ev. školy vo

Vydrnej a zaopatril jej žiakov, neskôr dal novú ev. školu vystavať aj v Záriečí. Aktívne vystupoval proti prejavom vzrástajúcej sa maďarizácie. Od revúckeho obdobia publikoval básne a recenzie, neskôr dejepisné, ľudovýchovné a beletristické príspevky prevažne v ev. cirkevných časopisoch. R. 1892 v spolupráci s M. Krčmérym založil a vydával ev. časopis *Stráž na Sione*. Amatérsky sa venoval aj archeológii, spolupracovník a informátor Andreja Kmeťa.

Júl

Radlinský, Andrej Ľudovít

redaktor, vydavateľ, jazykovedec, náboženský
spisovateľ, katolícky kňaz

08. 07. 1817 – Dolný Kubín

26. 04. 1879 – Kúty

200. výročie narodenia

Základnú školu navštevoval v Dolnom Kubíne, gymnázium v Ružomberku, Kremnici a v Budíne, v seminári v Bratislave, filozofiu v Trnave a teológiu na univerzite vo Viedni. Od r. 1841 pôsobil ako r. k. kaplán v Budíne, Podsitnianskej, v Zlatých Moravciach, v Banskej Štiavnici, r. 1849-1861 ako redaktor českej osnovy Zemského zákonníka v Budíne, od r. 1861 farár v Kútoch. Jedna z najzaslúžitejších osobností národnokultúrneho života na Slovensku v 19. st. ako cirkevný dejateľ, jazykovedec, redaktor a vydavateľ. Od r. 1844 člen spolku Tatrin. V zložitej jazykovej situácii sa aktivoval za staroslovienčinu ako úradný jazyk, napísal jej príručku *Pravopis slovenský s krátkou mluvnici* (1850), ale po hodžovsko-hattalovskej úprave presadzoval štúrovskú spisovnú slovenčinu. Jeho vrcholným organizačným činom bolo založenie *Spolku sv. Vojtecha* (1869). Sústavne sa venoval náboženskej spisbe ako redaktor, vydavateľ a zostavovateľ náboženských publikácií, zostavil a vydal v 30 zv. výber slov. A inonárodnej homiletickej

spisby *Poklady kazateľského rečníctva...* (1848-1853), autor príručky *Náboženské výlevy...* (1850), zostavovateľ spevníka *Všeobecná sbierka cirkevných katolíckych pesničiek slovanských* (1874), modlitebných knížiek a pod. Vlastné kázne vydal v ruskom preklade *Sobranije russkich propovedej* (1852), ku ktorým pripojil samostatný rusko-nemecko-latinský slovník. Vydával aj osvetovú literatúru, školské príručky a pomôcky, r. 1852-1856 vydával Prostonárodnú bibliotéku, pre ľudové školy vydal Sasinkovu učebnicu *Dejepis všeobecný a zvláštny...*, na základe ktorej zostavil učebnicu *Nečo zo všeobecného dejepisu* (1876). Zaslúžil sa o rozvoj slov. časopisectva: od r. 1850 zakladateľ, vydavateľ a redaktor časopisu *Cyrill a Method*, ku ktorému pripojil prílohu *Priateľ školy a literatúry*, redaktor a vydavateľ *Katolíckych novín*, r. 1861 sa zaslúžil o vydávanie *Pešťbudínskych vedomostí*, od r. 1864 vydával časopis *Vojtech*.

Mačička, Ondrej
parazitológ, veterinárny lekár
09. 07. 1917 – Dolný Kubín
02. 10. 1976 – Bratislava
100. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Dolnom Kubíne, na Vysokej škole veterinárnej v Brne. R. 1939-1945 učiteľ a úradník na Orave, r. 1946-1952 asistent na Vysokej škole veterinárnej v Brne, r. 1952-1961 pracovník Virologického ústavu ČSAV, r. 1961-1967 vedúci faunistického odd. Biologického ústavu SAV, r. 1967-1969 pracovník Farmakologického ústavu ČSAV, r. 1969-1976 Ústavu experimentálnej farmakológie SAV v Bratislave. Spolupracoval na úprave a rekultivácii Východoslovenskej nížiny, splnomocnenec vládnej komisie pri riešení problému premnoženia škrečka v tomto priestore. Autor a spolu-autor 49 štúdií a článkov, prispievateľ do časopisov a zborníkov.

August

Maťovčík, Augustín
biografista, literárny historik
09. 08. 1937 – Breza
80. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Trstenej a na Jedennástročnej strednej škole v Námestove, kde r. 1955 maturoval, r. 1955-1959 študoval slovenčinu – dejepis na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave r. 1960 CSc., r. 1967 PhDr. Od r. 1959 nastúpil do Matice slovenskej v Martine, pracoval v jej Literárnom archíve, r. 1967-68 vedecký pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave, od r. 1969 zakladateľ a vedúci Biografického ústavu Matice slovenskej. Venuje sa výskumu literárnej a kultúrno-historickej problematiky, najmä obdobiu slov. národného obrodnia, ako aj biografickému výskumu. Publikoval viaceré biograficko-dokumentárne práce o slov. spisovateľoch a národných dejateľoch, ako aj početné pramenné štúdie a monografie o reprezentantoch nášho národného obrodnia. Knižne vydal listy M. Hamuljaka a P. J. Šafárika, korešpondenciu viacerých spisovateľov v zborníkoch, zostavovateľ zborníka *Literárny archív a Biografické štúdie*, autor početných hesiel v *Encyklopédii slovenských spisovateľov*, *Slovenskom biografickom slovníku* (jeho zodpovedný redaktor) i ďalších lexikónoch, zborníkoch a monografiách. Najznámejšie diela: *Breza: k 400. výročiu založenia obce* (1990), *Herold svitajúcich časov Hviezdoslav: život a dielo v dokumentoch* (1988), *Hviezdoslav a rodná Orava* (1999), *Jozef Čiger Hronský: životná dráma* (1995), *Martin Hamuljak* (1989), *Obraz života a diela Antona Bernoláka* (1997), *Slovenské národné obrodienie v kultúre a literatúre* (1993), *Biografický slovník dejateľov Oravy* (2010), *Vavrínek Čaplovič a jeho bibliotéka* (1999), *Život a dielo Antona Bernoláka* (1997), *Rodom a srdcom z Oravy I.* (2011), *Poklady dejín a kultúry Oravy* (2011), *Rodom a srdcom z Oravy II.* (2015) a iné.

Jamnický, Ján

herec, režisér, scénarista, divadelný pedagóg

20. 05. 1908 – Jasenová

04. 08. 1972 – Poprad

45. výročie úmrtia

R. 1926-1928 študoval na Lekárskej fakulte, r. 1928-1932 na Právnickej fakulte UK, zároveň herectvo na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. R. 1932-1945 a r. 1949 herec a režisér činohry SND, súčasne r. 1937-1944 prednášal teoretické predmety a hereckú prax na Hudobnej a dramatickej akadémii, r. 1945-1949 scenárista a režisér čs. filmu, r. 1949-1952 prednášal činohernú tvorbu na Vysokej škole muzických umení v Bratislave, r. 1957-1958 prednášal javiskovú bábkohereckú reč na Divadelnej fakulte Akadémie muzických umení v Prahe. Najprv herec, v SND vytvoril takmer 80 postáv v hrách slov. i svetových autorov. V SND inscenoval 24 hier a rozprávok, v ktorých nadviazal na borodáčovskú tradíciu. Blízky vzťah mal aj k poézii, vytvoril osobitnú školu javiskovej školy. R. 1949 sa zaslúžil o vznik Vysokej školy muzických umení, po r. 1953 už iba ako herec a recitátor spolupracoval s filmom, televíziou a rozhlasom. Literárne činný, venoval sa divadelnej publicistike a esejistike.

September

Turzo, Juraj

vojenský veliteľ, stoličný a krajinský hodnostár, zemepán

02. 09. 1567 – Lietava

24. 12. 1616 – Bytča, pochov. na Oravskom hrade

450. výročie narodenia

Príslušník oravsko-bytčianskej vetvy šľachtického rodu pôvodom z Betlanoviec. Po štúdiách doma, kde ho vychovával saský pedagóg a lekár Krištof Echardus, v službách rakúskeho arcivojvodu Ernesta sa pripravoval na vojenskú

a diplomatickú kariéru. R. 1585 sa usadil v Bytči, v časoch nepokojov býval na Lietavskom alebo Oravskom hrade, venoval sa správe rodových panstiev. Od r. 1585 dedičný oravský župan. Krajinský hodnostár, palatín, jeden z najbohatších a najvplyvnejších veľmožov na prelome 16. a 17. st. Zúčastnil sa na početných protitureckých výpravách a diplomatických rokovaniach. Ako palatín prispel k udržaniu pokoja v krajine. V Bytči založil ev. latinské gymnázium. Prívrženec Habsburgovcov, podporovateľ humanistickej vzdelanosti, jeho sídlo v Bytči bolo významným kultúrnym strediskom na Slovensku, patril medzi vzdelancov so širokým rozhľadom, vlastnil bohatú knižnicu, ovládal niekoľko rečí. Na svojich panstvách zakladal nové osady, pokračoval v kolonizácii Oravy.

Bohúň, Peter Michal

maliar, výtvarný pedagóg

29. 09. 1822 – Veličná

20. 05. 1879 – Bielsko-Biala-Lipnik, Poľsko

195. výročie narodenia

V 30. rokoch 19. st. študoval na ev. lýceu v Gemerí, Levoči, r. 1841-1843 právnický kurz na lýceu v Kežmarku, s podporou spolku Tatrín študoval na výtvarnej akadémii v Prahe, kde sa vyučil aj za litografa. Po návrate na Slovensko r. 1848-1854 pôsobil v Lučivnej, r. 1854-1865 bol učiteľom na dievčenskej škole v Liptovskom Mikuláši-Vrbici, od r. 1865 učiteľ v Bielsku-Bialej. Na formovanie jeho tvorivej osobnosti vplývali štúdiá a umelecké prostredie v Prahe, kde sa zoznámil s českými vlastencami; tu vytvoril sériu 32 tabúl do vydania Preslovho Rostlinára. R. 1846-1847 nakreslil niekoľko krojových štúdií z Oravy a Liptova. R. 1848-1850 vytvoril obrazy s námetmi z revolučných udalostí 1848-1849. V období národného romantizmu vznikla séria portrétov slov. národovcov. Po odchode do Poľska, kde si popri maľovaní zriadil aj fotografický ateliér, realizoval objednávky miestnych občanov, šľachty i

duchovenstva. Neprerušil styky so Slovenskom, vracal sa na Oravu a do Liptova, kde vytvoril viac podobizní. Svojou tvorbou zachoval portréty významných predstaviteľov štúrovského hnutia i dobové typy prostých ľudí. Jeho diela sú uložené v galériách i múzeách na Slovensku, sakrálna diela sa nachádzajú v kostoloch v Ružomberku, Lučivnej, Liptovskom Michale, vo Veličnej a inde.

Október

Bernolák, Anton

jazykovedec, kodifikátor prvej spisovnej slovenčiny, katolícky kňaz

03. 10. 1762 – Slanica, zaniknutá obec

15. 01. 1813- Nové Zámky

255. výročie narodenia

Pochádzal zo zámožnej zemianskej plátennícko-farbiarskej rodiny. R. 1778-80 študoval poetiku a rétoriku v seminári v Bratislave, r. 1780-82 filozofiu na akadémii v Trnave, r. 1783-84 teológiu na univerzite vo Viedni, r. 1784-87 v generálnom seminári v Bratislave. R. 1787-91 r. k. kaplán v Čeklísi (Bernolákovce), r. 1791-97 tajomník arcibiskupského vikariátu v Trnave, r. 1797-1813 farár v Nových Zámkoch, kde bol súčasne správcom hl. mestskej školy a učiteľom náboženstva. V čase bratislavských štúdií sústredil okolo seba učenlivých bohoslovcov v Spoločnosti na pestovanie slov. jazyka, pričinením ktorých vyšlo v r. 1787 kolektívne jazykovedné dielo *Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum...* s pripojenou *Orthographioui*. Ako kodifikátor prvého spisovného jazyka Slovákov, nazvaného aj bernolákovčina, ktorú uzákonil na základe typu kultúrnej západoslovenčiny, spracoval jazykovedné diela: *Grammatica Slavica* (1790), *Etymologia vocum Slavicarum* (1791). Celý život pracoval na rozsiahlom slovníku slovenského jazyka, ktorý vyšiel po jeho smrti v 6. zv. ako *Slovár slo-*

venský, česko-latinsko-nemecko-uhorský (1825-27). Bol vedúcou osobnosťou literárno-vydavateľského spolku Slovenské učené tovarišstvo, ktorý mal pobočné stánky na celom Slovensku, nadväzoval na tradíciu učených spoločností a usiloval sa o nadkonfesijnú spoluprácu katolíckej a ev. inteligencie na začiatku slovenského národného obrodzenia.

Urban, Milo

prozaik, prekladateľ, redaktor

24.08.1904 – Rabčice

03.10.1982 – Bratislava

35. výročie úmrtia

Študoval na vyššom gymnáziu v Ružomberku, r. 1922-1924 na Št. vyššej lesníckej škole v Banskej Štiavnici, obe pre nedostatok financií nedokončil. R. 1921 pracoval ako pomocný redaktor v redakcii Slováka v Ružomberku, r. 1922 a r. 1924-1925 bol úradníkom Spolku sv. Vojtecha v Trnave, r. 1925-1926 redaktorom denníka Slovenský národ, r. 1928-1940 reportérom a redaktorom kultúrnej rubriky denníka Slováka, r. 1940-1944 šéfredaktor denníka Gardista v Bratislave, r. 1944-1945 v Žiline. R. 1945 emigroval do Rakúska, zaistený americkou spravodajskou službou, r. 1947 ho eskortovali do ČSR a bol odsúdený na verejné pokarhanie. Od r. 1948 žil v Chorvátskom Grobe, od r. 1974 v Bratislave. Knižne debutoval novelou *Jašek Kutliak spod Bučinky* (1922), novely z rokov 1923-1924 vyšli pod názvom *Výkriky bez ozveny* (1928), ďalšie pod názvom *Novely* (1943). Novela *Za vyšným mlynom* (1926) bola podkladom na libreto k Suchobovej opere *Krútnava*. Novelistickú tvorbu z r. 1927-1930 zaradil do knihy *Z tichého frontu* (1932). Jeho prvý mimoriadne úspešný román *Živý bič* (1927) je kľúčovým dielom slov. medzivojnovnej prózy. Voľne naň nadväzuje román *Hmly na úsvite* (1930). Túto trilógiu završuje román *V osídlach* (1940). Voľným pokračovaním trilógie po dlhšej vynútenej

odmlke sú romány *Zhasnuté svetlá* (1957) a *Kto seje vietor* (1964), v ktorých zachytil vznik Slovenskej republiky. Na ne nadväzuje román *Železom po železe* (1996). Osobitnou kapitolou sú štyri knihy memoárov, za jeho života vyšla len prvá kniha s názvom *Zelená krv* s podtitulom *Spomienky hájnikovho syna* (1970). Na ňu nadväzujú knihy spomienok *Kade-tade po Halinde* (1992), *Na brehu krvavej rieky* (1994) a *Sloboda nie je špás* (1995). Zachytávajú tie isté časy ako romány a predstavujú zaujímavé svedectvo o dobe. Ako redaktor napísal desiatky reportáží, súdničiek, úvah a politicko-kultúrnych článkov, tlačou vyšla jeho prednáška *Česká literatúra a Slováci* (1934). Venoval sa aj prekladateľskej činnosti z poľštiny, češtiny a ruštiny.

November

Dafčík, Ján

spisovateľ, redaktor, verejný činiteľ, učiteľ

25. 09. 1896 – Ústie nad Oravou

01. 11. 1967 – Buenos Aires, Argentína

50. výročie úmrtia

Po absolvovaní gymnázia v Trstenej a učiteľského ústavu v Turčianskych Tepliciach pôsobil ako učiteľ. V období Slovenskej republiky r. 1939-1945 pracoval ako sekčný šéf Kultúrno-propagačného oddelenia Ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave. Angažoval sa v politike HSĽS, r. 1938 zakladateľ Hlinkovej mládeže. V roku 1945 emigroval do Rakúska, r. 1948 do Argentíny. Dramatickú tvorbu venoval hlavne mládeži: *Za slobodu národa*, *Agenti*, *Daň z obratu*, *Kríza*, *Víťazstvo lásky* a iné. Zozbieral, upravil a vydal *Oravské prostonárodné povesti a Oravské rozprávky*. V románe *Na smrť odsúdení* priblížil osobné zážitky z čias prvej svetovej vojny. V emigrácii vydal knihu *Bača, máme porobenô*, téma z oravského prostredia.

Vojtaššák, Ján

náboženský spisovateľ, cirkevný hodnostár

14. 11. 1877 – Zákamenné

04. 08. 1965 – Říčany, Česko, pochovaný v Zákamennom

140. výročie narodenia

Študoval na gymnáziách v Trstenej a v Ružomberku, od r. 1895 teológiu v seminári v Spišskej Kapitule. R. 1901-10 kaplán v Hornej Zubrici, Kvačanoch, Bijacovciach, Podvlku, Zubrohlave, Ústí nad Oravou, Tvrdošíne, vo Veličnej a vo Vyšných Repašoch, r. 1911-19 farár vo Veličnej, r. 1919-21 správca diecéznej kancelárie, neskôr rektor bohosloveckého seminára v Spišskej Kapitule, r. 1921 vysvätený za spišského biskupa. V r. 1940-1945 bol členom a podpredsedom Štátnej rady Slovenskej republiky. V máji 1945 zatknutý a bez vyšetrovania väznený v Prahe-Ruzyni, po siedmich mesiacoch prepustený. V r. 1950 internovaný, potom zatknutý a 15. 1. 1951 odsúdený na 24 rokov väzenia. Väznený v rozličných väzniciach. R. 1918 podporil úsilie o vytvorenie ČSR, signatár Martinskej deklarácie, neskôr prívrženec autonomistického programu, odmietal čechoslovakistické tendencie a pokusy oslabiť slovenskú r. k. cirkev. Organizátor a predseda Ústrednej katolíckej charity na Slovensku, podporovateľ cirkevného školstva, r. k. spolkového činnosti a náboženskej tlače. Po r. 1945 nepoľavil v úsilí brániť pozície r. k. cirkvi, nesúhlasil s poštátnením cirkevného školstva, požadoval právo cirkvi na slobodné hlásanie kresťanskej náuky, na náboženskú výchovu na školách, vlastnú tlač, spolky, rehole, výchovu kňazov, sociálnu činnosť a neobmedzené kontakty s pápežskou kúriou. R. 1949 vydal pastiersky list proti Katolíckej akcii, ktorá mala za cieľ postaviť kňazov a veriacich proti cirkevnej vrchnosti, rozdeliť kňazov na vlasteneckých a nevlasteneckých, a tak rozbiť jednotu cirkvi, i proti možnosti vyhlásenia národnej, resp. vlasteneckej cirkvi, izolovanej od pápeža a bis-

kupov. Bol obvinený z rozbíjania republiky, vydávania spisov protisocialistického obsahu, odsudzovania povstania, zo stykov s Vatikánom a pod. R. 1990 zrušením rozsudku rehabilitovaný. Zúčastnil sa na preklade sv. Písma (knihy Genezis), autor a spoluautor náboženských úvah, homílií a vieroučných výkladov. Zostavovateľ a redaktor slovenského liturgického *Rituála* (1937), ktorým sa r. k. cirkev na Slovensku osamostatnila od ostrihomských obradných kníh. R. 1964 v latinskom rukopise opísal situáciu cirkvi na Slovensku po r. 1948. R. 1908 zakladateľ, r. 1913-27 vydavateľ a redaktor časopisu Sv. Rodina, spoluzakladateľ tlačiarne a nakladateľstva Lev v Ružomberku.

December

Dauda, Ivan

prozaik, fejtonista

15. 12. 1937 – Dolný Kubín

80. výročie narodenia

Študoval na Priemyselnej škole strojníckej v Ružomberku, viac ako 40 rokov nepretržite pracoval v SEZ Dolný Kubín ako konštruktér nástrojov. Od 80. rokov pod iniciálami „id“ sporadicky publikoval fejtóny a minieseje v periodikách, pravidelne jeho príspevky vychádzali v regionálnych novinách Orava/Biela Orava. Majú väčšinou autobiografický ráz. Neskôr vyšli pod názvom *Chodníčkom krivoláky* (2004). V krátkych príbehoch vyznieva nostalgia za starým Kubínom, autor spomína na spoluobčanov z Vyšného konca, počnúc svojimi najbližšími a končiac potulným drotárom. Druhým dielom je knižka s názvom *Tu som* (2007), zložená zo 69 poviedok, v ktorej spomína na zážitky z vojenčiny a z práce. Obe hľadajú krásy dávno minulého života a vyjadrujú úctu k tradíciám a morálke predkov.

Kurjaková, Eva

spisovateľka, zberateľka povestí a ľudových piesní, regionálna historička

21. 12. 1947 – Zubrohlava

70. výročie narodenia

V roku 1966 skončila v Námestove Strednú všeobecnovzdelávaciu školu. Roku 1976 maturovala na Strednej ekonomickej škole v Žiline. Pracovala ako ekonómka, neskôr starostka obce Zubrohlava, je dlhoročná kronikárka obce. Dnes je na dôchodku. Držiteľka viacerých ocenení. Zbiera, spracováva a vydáva povesti z rodného horooravského kraja. Doteraz vyšli tri knihy povestí: *Povesti spod Babej hory* (2008, 2009), *Povesti spod Pilska* (2010), *Príhody a povesti Bielej Oravy* (2013). Sú ilustrované deťmi zo základných škôl hornej Oravy. Plátennícke piesne, ktoré zozbierala, sa nacvičujú v ľudovom súbore Plátenník a v ochotníckom divadle Omladina. Je zostavovateľkou a spoluautorkou monografií o oravských obciach, odborných publikácií s regionálnou tematikou: *Štyristo rokov Zubrohlavy* (1988), *Medailón ochotníckeho súboru zo Zubrohlavy* (1996), *Päťdesiat rokov Telovýchovnej jednoty SOKOL Zubrohlava* (1997), *Zubrohlava* (1998), *Bobrov 1550-1998* (2000), *Sto rokov Požiarnej ochrany v Zubrohlave* (2005), *Zákamenné* (2005), *Biela Orava: vitajte v kraji na severe* (tur. príř.) [2006], *Slovník obce Zubrohlava a okolitých plátenníckych obcí* (2005), *História farnosti Zubrohlava* (2000), *Viac ako sto* (2010), *Ratica: genealógia rodu* (2012), *Cestami necestami a chodníčkami Oravy: náučný turistický sprievodca* (2007), *Rabčice* (2006), *Babín* (2010), *Medzibrodie nad Oravou* [2007] a iné.

Vypracovala: Ľ. Luptáková

Citovaný prameň: Maťovčík, Augustín, 2010.

Biografický slovník dejateľov Oravy. František Teťák-Štúdio F, Námestovo.